

Iturria: *Ama Birjiñaren Agertziak eta gañerako Lurdes-ko gertaera goguangarriak*,
Francisco Goñi. Florentino Elosu, 1908.

Klasikoen Gordailuan:
<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/G/GoniAgertziak.htm>

AMA BIRJIÑAREN AGERTZIAK ETA GAÑERAKO LURDESKO GERTAERA GOGUANGARRIAK

Franzisko Goñi

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira,
eta, Jabetza Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak
bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

AMA BIRJINAREN AGERTZIAK
ETA GAÑERAKO LURDESKO GERTAERA GOGUANGARRIAK

Aita jesuita Franzisko Goñik
euskaraz eskribitua

Eliz agintariaren baimenarekin

Durangon
Florentino Elosuren etxian
1906garren urtian

SARRERA

Ara emen, euskaldunak, inñolaz ere asko gustatuko zaizuten kondaira edo istori bat. Zuetatik asko juaten zerate Lurdesara eta ez dakizute Lurdesko gertaeren gañian, an aditzen duzutena besterik; bada, gertaera oriek seguru jakin ditzazuten eskribitzen dut istoria au.

Galdetuko duzute agian, ia zergatik atzerrikoen istoria eskribitzen dudan, Euskal-errikuak utzita; bada, bi arrazoigatik egin dut: Ama Birjiña Lurdeskua gure denboretan oso sonatua delako, eta Berari (uste dudanez) asko zor diodalako. Ez dut bada nik, etxeko gauzetaz aztuta, auzokoetara juatia nai, ez; biño, ez dago gaizki etxeko gauzetaz aztu gabe, beste lekue-tan zer gertatzen den ere jakitia.

Jenderik geiena Irun eta Oiartzun aldetik Lurdesara juaten delako, aiek aietako euskaran eskribitu dut libru au; biño, edozein aldetako eus-karan ere erraz entenditu liteke.

Ez izutu eskriturakin ere; euskaraz eskribitzeko legerik oraindik ez dugu, eta orrengatik bakoitzak bere modura eskribitzen du; biño, nik uste dudanez, au da modurik zuzenena eta arrazoizkoena. Pixka bat irakurri orduko, oituko zera; aurrera bada!

LENENGO IRAKURGAIAREN AURRENEKO SALLA

*Ama Birjiña agertu zen denboran Lurdes zer zen
eta bertako jendia nola bizi zen; Masabiellko arkaitza.*

Lurdesko iri edo ziudadia (frantsesez Lourdes) arkitzen da Altos Pirineos deritzaion Departamentuan, Labedanko zazpi ibarren sarreran, Tarbesko zabaldoia itxitzen duten mendietan. Bada an arroka aundi bat, mendietatik baztertua, gaztelu batekin, eta etxe-mordoxka naspillatu bat oñian. Arroka baxterra barrena erreka bat dijua, Gabe deritzaiona, zumar, lizar eta makalen artian iru edo lau errota ura emanaz; iria, gaztelua eta iru errota eskuira utziaz, azkenian Adurrekin batuta, Baionan Kantabriako itxasuan sartzen da.

Au onela zen orain berrogei ta bi urte, milla zortzireun da berrogei ta emezortzian; orduan Lurdesen lau milla ta irureun lagun bizi ziran; orain zazpi milla biño geiago badira. Baditu lur onak ereintzeko, baita belar-soro galantak ere. Gaztelua Jesukristo biño lenago Cayo Cesar zeritzaion erromatar batek egin zuen. eta beti sonatua izandu da bere inguru ederretan.

Uda-aldian leku askotako jendiak eta batez ere aundizko asko izaten da iri artan, bañu-etxe sonatu asko inguruan dituelako. Bertako jendia azkarra, biotz eta osasun onekua da, eta ez dira ez-jakiñak Elizako gauzetan ere. Gañera naiz nextak eta naiz mutillak eskolan ongi ikasten dute. Jende guzien Ama Birjiñarenganako deboziua aundia da, eta Lurdesko elizak dituen aldare guziak Jaungoikuaren Amari konsagratuak daude. Orra Lurdes zer zen, eta bertako jendia nola bizi zen Ama Birjiña agertu zen denboran.

Etorri zen milla zortzireun da berrogei ta emezortzigarren urtian Ostegun-gizen eguna, Otsaillaren amaikan. Otz zegon, zerua pixka bat lañotuta; biño eudirik etzuen egiten, eta aizerik ere etzebillen. Amaikak jo zuten; eta leku askotan, oi den bezela, bazkari ederrak jartzen ari baziran ere, bazen Lurdesko kalian famili bat oraindik janaria maniatzeko egurrik ere etzuen.

Aita, oraindik gazte samarra, lenbizi errotaria izandu bazen ere, nola ezpaizjuakion ongi, auzoetan lana eginta irabazi zuen; Franzisko Subiru (Soubirous) zeritzaion, eta Luisa Kasterot aren emaztiari. Bi seme eta bi

alaba zituzten; zarrena, alaba, iya amalau urtekua. Onek etzeramazkien bere gurasuakin amabost egun baizik, eta ara zergatik. Mundu ontara etorri zenian, aren ama etzebillen ongi, eta inñude bat billatu biar izandu zuten. Au arkitu zuten Bartres deritzaion aldeko erri batian, eta Bernardatxo an bizitu zen, lenbizi illabete batzuetan eta geruago bi urtian. Azken aldian, artzaintzan jardun zuen mendietan.

Beti motel samarra, noizian bein asma pixka batek estutzen zuen. Ez bere kulpaz, baizik guraso ordekuak kontuzkuak etzirako, animako gauzetan atzera samar zebillen; eta au jakiñik, lenbiziko komuniua egin zezan, gurasuak etxeratu zuten.

Orra itz gutxitan istori onetan bigarren lekua izan biar duena, Bernardotxo; orra nori agertu zitzaion orrenbeste aldiz, laixter ikusiko dugun bezela, Zeruetao Erregiña eta Jaungoikuaren Ama. Ez naz geldituko esan gabe, Ama Birjiña esan al ezin litezkien bere agertaldia guzietan, jende biartsuai eta batez ere artzaiañ agertu zaiela; gogoratu zazute, euskaldunak, emen bertan Arantzazun eta beste leku geiagotan gertatu dena.

Esaten asi nintzan bezela bada, Ostegun-gizen egunian goizeko amaiketean, Subirusen etxian bazkaria jartzeko egurrik ere orañdik etzen. Agindu zion Luisak bere bigarren alaba Mariari, zotz batzuek erreka bazterrian bildu zitzaela; jantzi zituen bere egurrezko oñetakuak; biño ura etxetik atera biño len, esan zion Bernardatxok amari, ark ere Mariakin juañ nai zuela; Luisak, lenbizi nai ezpazuen ere ongi etzebillelako, azkenian atsegin ematiagatik utzi zion. Juntatu zitzaien Juana izena zuen auzoko beste nexka bat ere, eta abiatu ziran, Jaungoikuak aiek usterik gutxiena zuten lekura eramaten zituela.

Esan nuen bezela, iria ta Gaztelua Gaberen eskoyian daude; bada errekan, goitik bera gatzela, zubi aspaldiko bat jendia erritik beste aldeira irago deiyen, eta zubi onduan lengo denboretan arresi aundi bat, andik kilometro batera zegoñ errota baten presarentzat; erreka eta presaren artian gelditzen zen lur edo ugartiari Txalet zeritzaion. Presaren ezkerrian errota igarota laixter, arkitzen zen milla zortzireun da berrogei ta emezortzigarren urtian, arroka zakar bat, iru zulo aundi bat bestiaren gañian zituela; lenbizikua eta aundiena lurrian zegoñ, etxe baten ate bat bezela; eta gero biño gero estuagua zen; beste biak txikiaguak onen gañian zeuden.

Erdikuak, leio edo aldariak santuak jartzeko izaten dituzten alako zokon bat zirudien, eta barrendik iruak komunikatzen ziran, goitik bera zegoñ zulo batetik tximeniaren antzera; erdiko zuluaren onduan, sasi-

arros bat zegoñ arri tartian, bere adarrak zuluaren lurraren gañian zabalduaz; eta au guzia, esan bezela, arkitzen zen presa bazterrian, presaren eta errekarer artian zegoñ belar-soro ura aurrian zuela. Arroka onen izena Masabiell (Masabelle) zen, eta guzia untzez eta sasi-arrosez jantzia zegoñ.

LENENGO IRAKURGAIAREN BIGARREN SALLA

Ama Birjiñaren lenbiziko agertziak.

Esan dedan errekareren gañian zegon zubi ura iragota, sartu ziran iru nextak presaren eta rrekaren artian zegon belar-soro artan; juan ziran be aldera, eta ikusi zuten presaren ezkerreko aldian, Masabiellko arkaitzaren bazterrian zotz-leku eder bat; eta nola egun artan presak ur gutxi baitzuen, errota konpontzen ari ziralako, Juana ta Maria oñetakuak erantzita irago ziran beste aldera, eta magalak egurrez betetzen asire bai. Bernardatxo bestiak biño atzeraxiago zetorren; presa-bazterrera etorri zenian, pixka bat ur otzak ikaratu zuen; biño, alaz guziaz ere, arri baten gañian eserita oñetakuak erantziten ari zen.

Eguardiko amabiak ziran, aizerik etzebillen eta goibel zegon. Ontan Bernardatxok aditu zuen bere inguruan soñu aundi bat, aize bolara baten antzekua; begiratu zien arbol-adarra, eta geldi zeuden. Zer ote zen soñu ori? esan zuen bere artian; eta pixka bat izututa, berriz ere oñetakuak erazten asi zen. Berriro beste soñu aundi bat aditzen du; burua jasotzen du; Masabiellko arkaitzari begiratzen dio; dardar gorputz guziak egiten dio; eta dena ikaratua, lurrian belauniko gelditzen da; ordu artan bertan Zeruko Erregiña eta Jaungoikuaren Ama, Maria jatorrizko pekatuaren kutsurik gabe sortua, bere begien aurrian ekusten zuen. Zorioneko begiak.

Masabiellko arkaitzian, erdiko zulo artan zegon Ama Birjiña, zutik, dena argitasun eder batez inguratua, Bernardatxori begira. Etzen oso altua, ez eta txikiare; ogei bat urte zituela zirudien. Arpegia, alai eta leguna; burua zuzen; edertasuna paregabia; etzuen ezer esaten, eta geldi zegon. Jantzia, txuri txuria, zeruko euliak egiña; gerrian zeru koloreko zinta eder bat, bi muturrak zintzilik zituela; oñutsik, eta oin bakoitzian urre koloreko arrosa eder bat oñaren gañian. Eskua, errosario batekin, bularren aurrian juntatuak zeuzkien; errosariua txuria zen, urre koloreko katiarekin, eta errezatzen bazuen bezela aliak iragotzen zituen biatzetan. Au guzia ezer ezta aren edertasunaren gañian, bada ezer ez gara mundutarrak zeruko edertasuna agertzeko; gauza bat nai dut emen emakumiak ikasi dezaten: Ama Birjiñak, ederra izateko, erraztun, usai, auts eta seda biarrik ez duela.

Bernardatxok ere bere errosariua atera zuen, eta ziñatzen asi zen, biño etzuen eskua jasotzeko indarrik; ikarak etzion uzten. Orduan Ama Birjiña bera ziñatu zen, Bernardatxori indarra emateko bezela; onek ere eskua jaso zuen, ziñatu zen eta esan zuen bere Errosario Santua; azkeneko gloria bukatu zuenian, Ama Birjiñare ezkutatu zen, lenago utzi zuen lekura, Trinitate txit Santaren aurrera juateko. Orra nola gertatu zen Ama Birjiña Lurdeskuaren lenbiziko agertzia, milla zortzireun da berrogei ta emezortziko Otsaillaren amaikan.

Bernardatxok alde batera eta bestera begiratu zuen, biño etzuen ezer ikusi. Zein ote zen orren emakume eder ori? esan zuen bere artian, bada etzekien Ama Birjiña zela. Pixka bat onela egonduta gero, oñetakuak erantzirik beste aldera iragotzen da; Juana ta Maria, sort-egurra eginta, arkaitzaren zulorik aundien artan jostatzen zebiltzan. «Zuek ezer ikusi duzute?» esaten die Bernardatxok.— «Guk ezer ez; zu belauniko egondu zerala, errosariua erreztatzen», erantzun zuten Juanak eta Mariak; «zuk zerbait ikusi al duzu?».— Bernardatxok: «Nik bai, zerbait ikusi dut, biño ez dut esan nai». Ontan sort-egurrak egin zituzten; eta etxera abiatu ziran.

Juanak eta Mariak ezagutu zuten Bernardatxo pixkat bat izututa bezela zegola, eta zerbait gertatu zitzaioa; eta ezin ixilik egon ziran zer ikusi zuen beti Bernardatxori galdeka. Onek azkenian dena zen bezela esan zuen; Juana ta Maria arritu ziran, bada aiek etzuten ezer ikusi. Badijuaz etxera; amari dena esaten diote; eta onek, agian infernuko etsaia izango zela emakume-itzura artan bere artian esanaz, Bernardatxori agindu zion geiago aldia artara etzedilla jon, okerren bat gertatu etzeiyen.

Au izandu zen Bernardatxorentzat gauzarik gogorrena, bada emakume arren itxura etzitzaion burutik juaten eta berriz ere iksuteko gogo aundia gelditu zitzaion. Igandia etorri zen, eta Bernardatxo ta bere lagunak Luisagana dijuazte, bazkalonduan arkaitzera jaoteko baimena eskatzeraz; Luisak etzuen nai, biño azkenian uzten die. Iru nextak artu zuten botilla bat ur bedeinkatua eramateko, bada emakume ura diabrua izan zitezkeen. Elizara jon, pixka bat errezzatu ta arkaitzerako bidian ur bedeinkatuakin jartzen dira.

Lekuan ziradenian, Bernardatxoren aginduz errosariua esaten ari ziran ixilik; berialaxe Bernardatxoren arpegia argitzen da, begiak zabalitzen ditu asko, eta esaten die lagunak: «Ara non dagon, ara non dagon; begira zaiozute». Biño lagunak etzuten ezer ikusten. Oetatik batek ur bedeinkatua eskuetan jarri zion, eta Bernardatxok, ura botiaz, esan zion Ama Birjiñari: «Jaungoikuaren izenian baldin badator, alderatu bedi». Ama Birjiñak, Jaungoikuaren izen santua entzun bezin laixter, burua

pixka bat makurtu zuen, eta arrokaren ertzeraño atera zen, par pixka bat ezpañetan zabalduaz. Ai, zer gauza miragarriak. Jaungoikuaren Ama, zerutik lurrera etorrita, nexka baten esana egiten! Ai zein ona den Ama Birjiña eta zeñen boitz ona duen!

Gero bernardatxo itzik gabe gelditu zen; Ama Birjiñari begira begiak bein ere itxi gabe zegon; etzen batere mugitzen, eta arri biurtua zegola zirudien. Izutzen dira Bernardatxoren lagunak ura era onetan ikusita, eta laixterka aldameneko errota artara dijuaz abisatzera; badator errotaria; alderatzen zaio Bernardatxori, eta berare arritu gelditzen da; sekulan ez omen zuen alako arpegirik ikusi, zeruan zegola omen zirudien Bernardatxok. Pixka bat itxegin zuen; beste geiagore etorri ziran, biño Bernardatxok era berian ziarduen. Azkenian errotariak beso batetik elduta lurretik altxa biar izandu zuen, biño zutik etzen egoten, eta besoetan bezela errotaraño eraman zuten.

Errotan, pixka bat bereganatu zenian su onduan, esan zion norbait ere «ia zertako zebillen txorakeri aietan», eta Bernardatxok erantzun zuen, «etzirala txorakeriak, emakume guttiz eder bat ikusten zuela, argiz dena inguratua». Egun artatik gertaera oon berria zabaldu zen bazter guzietan, guzien izketako gaia egiñaz.

Bernardatxoren gurasuak etzuten aurrean aldian ezer sinisten; biño nola nexkak egia zela baitzion, eta batez ere nola gauzak beti era berian kontatzen baitzuten, azkenian zerbait gertatu zela sinistu zuten. Biño, zerbait gertatu zela sinistutare, zein zen emakume ura? beste mundukoren bat? purgatorioko animen bat laguntza eske? Askok ala igerri zioten, eta batez ere emakume bik; juan ziran ok Bernardatxoren etxera, eta esan zioten oni «galdetu zezaiola nor zen eta zer nai zuen».

Urrengo goizian, otsaillaren emezortzian, juan zen Bernardatxo emakume ookin biekin arrokara, bort eta erdietako meza entzunta onduan. Nola lenago esantako errota ura ordurako konpondu baitzuten, ezin zitekien presaren beste aldera irago, ur asko zeramalako; eta ala Masabiellko arkaitzaren atzetik juan eta goitik bera iya lau-oinka jetxi biar izandu zuten Ama Birjiña agertzen zen lekura.

Bernardatxo, naiz miñabar ibilli, bere barrenian sentitzen zuen indar berri batek egaka bezela eraman zuen, eta lagunak ondolik al zutenian ura biño geroxiago allegatu ziran. Bernardatxok zulora begiratzen du; ez du ezer ikusten; belauniko errosariua errezatzen asten da, eta laixter bere ize- nez arrokaren zulotik deitzen diote. Zer ote da? Argitasun aundi bat lenbiziko aldietan bezela agertzen da arkaitzaren zuluan, et agero aren erdian

zeruetako Erregiña, Bernardatxori begira, eta geiago alderatu zeiyen eskuakin keñuka.

Bernardatxoren lagunak onen arpegitik igerri zioten zerbait ikusten zuela, biño aiek etzuten ezer ikusi; Bernardatxok esaten die: «Ona non dagon, alderatu neiyela esaten dit». Eta lagunak: «Galdetu zaiozu ia gu egon giñezken emen». Bernardatxok begiratzen dio Birjiñari; eta gero: «Bai, egon ziñezteke», dio. Bi emakumiak belaunikatzen dira, eta kandela bedekatu bat pixtutzen dute.

Bernardatxo, begiak zabal zabalik, Ama Birjiñari begira zegon, zer agindu zitzaion aztua bezela; biño lagunak laizter esan zioten: «Galdetu zaiozu nor den eta zer nai duen; guk egingo dugula nai duen guzia; ia mezak esatia nai duen; eta obekiago jakin dezagun zer nai duen, ara emen tinta, papera ta pluma; esaiozu eskribitu dezala». Bernardatxo ok eskuan arturik alderatzen da, Ama Birjiña berriz atzera dijuaz; sartzen da bernardatxo arrokaren beko zuluan, eta barrindik Maria alde aldian ikusten du; orduan alderatu ziran lagunak ere, biño berialaxe atzeratu zira Bernardatxoren esanaz. Gero an oin-muturretan jartzen da eta eskaintzen dizka Ama Birjiñari papera, tinta ta pluma, esanaz zerbait nai badu eskribitu dezala; onek par egiñaz erantzuten dio: «Ez da nik nai dudana eskribitu biarririk; bakarrik nai dut zu amabost-aldi batian egunero etortzia». — «Ni zuzen etorriko naiz», erantzun zion Bernardatxok; eta Birjiñak orduan esan zion: «Nik berriz zorionekua egingo zaitut, ez mundu onetan, biño bai bestian».

Atzeratu zen orduan Bernardatxo bere lagunetara, eta ikusi zuen Ama Birjiñak lagunetatik bati atsegiñaz begiratzen ziola; onek Antonia zuen izena, eta Ama Birjiñaren alabetako billerakua zen. «Galdetu zaiozu emakume orri ia naiko duen gu ere zurekin onara etortzia, esan zuten lagunak». Alderatu zen bernardatxo Ama Birjiñarengana, eta onek erantzun zion: «Etorri litezke oiek eta beste edozein ere bai; emen jende asko ekusteko gogua dauka». O zeñen itz gozuak! Ama Birjiña bere aurrrian jende asko ekusteko zaletua! Bai egiaz: zergatik Jesukristok orrenbeste maite bagaitu, aren Amak nola ez gaitu maiteko?; eta Jesukristok on egi- ten badigu, nola Ama Birjiñak aztuko gaitu?

Azkeneko itzak bukatuta beriala Ama Birjiña ezkutatu zen, eta Bernardatxo eta bere lagunak etxeratu ziran.

LENENGO IRAKURGAIAREN IRUGARREN SALLA

*Amabost-aldi sonatuko lenbiziko agertziak;
Bernardatxo Jakometen etxian.*

Bernardatxoren lagunak, errira biurtu ziradenian, esan zioten arkitzen zituzten guziaz zer gertatzen zen; eta nola egun ura feri-eguna baitzen, berri ok zabaldu ziran alde guzietara.

Urrengo goizian Bernardatxo arkaitzara juan zenian, eun lagun be-nika bazauden aren zai; bigarren goizian, lareun edo bosteun; igandian, asko milla. Etzuten ezer ekusten, nexka bat oraziuan espada; eta alaz guziaz ere guziak sinisten zuten norbait beste mundutik etorri ta leku artan agertzen zela, eta azkenian igerrri zioten nor agertzen zen ere: «Ama Birjiña da», zioten guziak. Biño etzuten guziak au bera esaten: baziran Lurdesen gizon batzuek, liberalak eta Lurdesko gazeta liberala irakurtzen zutenak. Zer esaten zuten ok? —Gazetak ziona—. Eta, zer zion gazetak? —Sortu al zezakien guzia, naiko gezurrak nastuaz, Elizaren, Jaungoikuaren eta animaren gañeko gauzen gañian parra lasai egiñaz, Bernardatxo burutik nastua zegola, Bernardatxoren gurasuak sorkeri one-kin txanponen batzuek dirua ateratzeko modu berriren bat sortu zutela, egun batian gauza bat eta bestian bestia; arraia beti urera juaten baita bada, eta auntza berriz larrera: ezin zezatekien besterik egin liberalak.

Gutziz urrutu zeuden eliz-gizonak dirua ateratzeko modu berri au sortzetik. Lurdesko denbora artako parrokoa Peyramale zeritzaion apaiz bat zen; gizon zuzena, bere biarra zuzen egiten zuena, jakintsua, oso biotz onekua, Jaungoikuaren serbitzari leiala, biartsua zuen guzia etzutenai ematen zielako; denak maite zuten, eta gaixtuak berak ere errespetua zioten.

Jakindu zuen onek zer gertatzen zen Masabiellko arkaitzian; biño etzen, norbaitek usteko luken bezela, beriala Bernardatxoren alde atera, an gertatzen zen dena egia dela esanaz, zergatik bazekien onlako gauzak kontuz juzgatu biar dirala. Onelako gauzak egiak izan litezke, baita gezur-rrak ere; gañera, Jaungoikuaren aldekuak edo diabruarenekuak. Esan balu bada Peyramalek beriala, Bernardatxok egia esaten zuela edo gezurra esaten zuela, gauz aiek Jaungoikuak egiten zituela edo diabruak egiten zituela, eta gero ark esaten bezela etzela gertatu bazen, zer esango zuen jendiak? zer batez ere gaixtuak, Lurdesko liberalak?

Peyramalek bada au guzia ekusi zuen; eta bere mendeko apaiz guziak bilduta, au gutxi gora bera esan zien: «Jakingo duzute onezkero Masabiellko arkaitzian zerbait gertatzen dela; biño Elizarentzat lotsaga-rrikerien bat gero gertatu ez deiyen, gu oraindik ixilik gauden; ez dedilla gutako bat ere arkaitz ortara juan, eta esaten diguten guzia ez-aditu egin dezagun; gauzak garbiago agertzen diranian mintzatuko gera».

Ala egin zuten apaiz guziak, eta ederki alere; eta Peyramalek egin zuena, aren obispo jaunak ontzat eman zuen, parrokuak bere apaizakin egin zuena, obispuak ere berrikin egiñaz.

Onela eliz-gizonak ziardutela, etorri zen garizumako lenbiziko igandia, amabost-aldi sonatuko irugarren eguna. Esan dugun bezela, eguzkia atera biño lenago asko milla persona an zeuden Bernardatxoren zai arkaitzaren aurrian. Irago zen au jende artian, guziak ixilik begiratzen ziotela, arrokeririk gabe, biño ez eta ere ikaratua, eta jarri zen belauniko ar-zulua-aren aurrian. Andik laixter arpegia argiz inguratzen zaio; aba pixka bat zabaltzen du; begiak leku batian zorrotz jartzen ditu; etzirudien munduan bizi zela, baizik zeru aldian, eta guziak ezagutu zuten zer gertatzen zen.

Gero altxatuta, arrokaren beko zuluaren sarturik belaunikatzen da. Zer gertatzen zen? Ama Birjiña atzeratu zela, eta Bernardatxok barrendik ezpada ekusi ezin zezakiala. Ama Birjiñak begiratu omen zuen orduan kanpora, eta andik mundu guziko gizon eta emakume guzien pekatuak ekisu bazituen bezela, dena naigabez betia gelditu omen zen.

Itxura artan ekusita bernardatxok esan zion Ama Birjiñari: «Zer du? Zer nai du egitia?». Eta erantzun zion Birjiñak: «Nik nai nukiana da, asko erreztatia pekatariengatik». Ezaguturik Bernardatxok itz abetatik Maria naigabez betia zegola, negar malko bi ixuri zituen, geroxiago berriz pixka bat alaiturik, bada Birjiñare alaitu zen Jaungoikuaren errukitasuna ekusita. Onetan Ama Birjiña ezkutatu zen, onen erakuskintza ederrak guziaz utzia.

Guziak gertaera onen gañian itz egiten zuten, egun guzian nexka gai-xuari pakian utzi gabe. Atera zen bezperak entzunta elizatik, eta baten eta bestiaren galderai erantzuten zegola, gizon batek sorbaldan ikuiturik esan zion: «Legiaren izenian». Bernardatxok orduan: «Zer nai duzu?». —Etorri zaitzela nerekin. Nor zen gizon ura? Zer gertatzen zen? Orain ikusiko dugu.

Lurdesko buruzariak, da esatia, gobernuak jaunak jesukristoren etsaiak ziran gutxi geiago; eta ala, Masabiellko gertaeratik zerbait indar katolitasunak artu zezakiela iyerri zioen bezin laixter, al zuten gaitz guzia egiten asi ziran. Bazan an gizon bat, Jakomet zeritzaiona, inguru aietako

proestu edo alguazillen agintaria, erlijioko gauzetan guziak biño okerragua, federik gabeko gizona. Onek bere antzekuai esan zion: «Utzi zadazute neri; ni nola nere mendekuakin edozein lekutan sartu baniteken, nik onez edo gaitzez ixilduko ditut nexka petral orren eta gañerakoen mingañak, eta aztuko dira Masabiellko txorakeriak». Onek biraldu zuen Bernardatxo preso artu zuen gizon ura.

Proestuak Bernardatxo preso artuta daramala ekusi bezin laixter, asten da jendia nexka gaixo ark zer oker egin zuen galdeka; eta ezagutu zutenian zergatik zeramaten, guziak aserre santuz bete ziran, edozein gauza Bernardatxoren alde egiteko prestaturik; eta egiaz ez dakit zer gertatuko zen, ordu artan bertan an barrena iragotzen zen apaiz batek itz egin ezpalie, Jaungoikuaren eskuetan gauza guziak uzteko esanaz.

Proestuak bernardatxo, Jakometek onlako gauzatarako zuen lekura eramanta, giltzapian sartzen du; andik laixter Jakometek bere aurrian zeukan. Uste zuen onek lenbiziko itzetatik nexka gezurretan arrapatuta, edo nola edo ala, lan ura Jesukristoren kontra bukatuko zuela sarri; biño etzitzazkan gauzak uste bezela gertatu, tontua ezipazen ere.

Sartzen du bernardatxo gela batian; begiratzan dio goitik bera zorrotzkiro; eta gero arpegi onakin esan zion: «Masabiellko arkaitzian norbait agertzen omen zaizu. Egia al da? Esaidazu gaxo orrek gertatu zaizun guzia». Asi zen Bernardatxo bere gauzak kontatzen, eta Jakometek dena papera batian eskribitzen zuen. Bukatu zuenian nexkak, jartzen da Jakomet, aserre baitzegon bezala, arpegi itxusiakin, eta zorrotzki aurrari begiratuaz, esan zion: «Gezurra diozu esan duzun guzian; zu jendia engañatzen zabilta; eta esaten ezipadidazu au dena zuk sortua dela, berialaxe presondegian sartuko zaitu».

Ikaratu zen Bernardatxo pixka bat onen itz zorrotzak adituta; biño nola egiaren jabe baitzen, erantzun zion ark etzuela ezer sortu; esan guzia egia zela. Beti bat esaten zuen jakiteko, nastu zituen orduan Jakometek bernardatxok esantako gauza guziak; eta gero onela naspillatuak irakurri zizkan, ia zer esaten ote zuen; biño beriala bernardatxok esaten zion «ez dut orrela esan, baizik onela eta ala», gauza nastuak zuzenduaz.

Sartu zen ontan Bernardatxoren aita Franzisko Jakometen etxian, aren alaba justuari inork gaitzik egin ez zezaion; eta Jakometek, nola uste zuena gertatu ezipaiztaion, agindu zion Franziskori «galerazi zezaiola alabari andikan aurrera arkaitzera juatia», aita-alabak etxera biralduaz. Orra nola Ama Birjiñak Bernardatxo bere etsaietatik libratu zuen.

LENENGO IRAKURGAIAREN LAUGARREN SALLA

*Iturri santuaren sortzia;
Ama Birjiñak Masabiellen eliza bat egitia eskatzen du;
lenbiziko milagruak.*

Etzuen nexka gaxuak urrengo goizian (aitaren agindua egitiagatik) arkaitzera jon biar izandu, baizik eskolara; biño eguardian, etxera zetorrenian, ez dakit zer indar sentitu zuen bere barrenian, eta aitaren borondatia egin nai bazuen ere, laixter Masabiellko arkaitzian, (eramana bezela) arkitu zen. Bere errosariua belauniko erreztatu zuen; biño egun artan (ez dakigu zergatik, agian bere aitaren agindua egin etzuelako), etzitziaion zeruetako Erregiña agertu.

Jakindu zuenian Franziskok zer gertatu zen, ezagutu zuen ark agintzia utsa bezela zela, baldin arkaitzera juateko bere desuari Bernardatxok kontra ezin egin bazion; eta ala, andik aurrera nai zuena egiteko baimena eman zion.

Juan zen Bernardatxo urrengo goizetan ere; biño amabost-aldiko zazpigarren eguna arte etzen gauza jakingarririk, dirudienez, gertatu.

Amabost-aldiko zazpigarren eguna osteguna zen, otsaillaren ogei ta bostgarrena. Juan zen Bernardatxo beti bezela arkaitzera; agertu zitzaion laixter Ama Birjiña; eta, beste inork jakindu ez duen gauza bat aditzera emanta onduan, esan zion nexkari: «Zuaz, eta edan zazu; eta garbitu zaitia iturrian, eta jan ezazu aren onduan jaiotzen diran belarretatik». Altxa zen Bernardatxo; biño, nola inguru artan iturririk ezipaizen, laixter gelditu zen zein iturriren gañian agertu zenak itz egiten ote zion ezin bururatirik; nola ezipaizekien zer egin, eta nola erreka aldiand baitzegon, errekarra abiatu zen; orduan Birjiñak deituta esan zion: «Emen dago iturria, emen», eskuakin oinpian zeukan arrokarren ondua erakutsiaz.

Bernardatxo belaunka juaten da erakutsitako lekura, ez du ezer ekusten; biño eskuakin lurrian zulo bat egiten du; esaten da zulo onetan ura jaiotzen, betetzen da, gañez egiten dio eta sorua barrena errekarano dijua. Zer gertatu da emen? —Lenago ezer etzen lekuan iturri eder bat sortu dela. —Orra zenbatekua den zeruko Erregiñaren agintia eta egitia! Bernardatxok Birjiñak esan guzia egin zuen; altxatuta baztertu zen, orduan Mariare ezkutatuaz.

Orra, irakurlia, Lurdesko iturri sonatua; orra orrenbeste milagro gure onerako egin dituen ur arrigarriaren sortzia. Ur ori, non zegon, edo nora zijuan lenago? —Ez dakigu. —Orain, nondik dator? —Ez dakigu. —Agortuko al da noizbait? —Ez du itxurik. —Ur asko ematen al du? —Asko: Laser (Lasserre) deritzaion mediku sonatu batek dio, aren aurrian neurtu zutela bein, eta ordu bakoitzian bost milla ta eun litro ematen dituela; minutu bakoitzian larogei ta bat.

Urrengo egunian zeruko Erregiñak agindu zion bernardatxori erregutu zezala pekatariengatik, eta iru aldiz esan zuen «Penitentzia! penitentzia! penitentzia!». Au bera esan zuen bernardatxok ere Ama Birjiñari erantzunaz, mandiak otsari erantzuten dioten bezela; eta onek esan zituen iru itzak entzun zituzten guziak, gañerakuan ezer aditzen ezpazuten ere. Gero balaunka (Birjiñaren aginduz) alderatu zen arkaitzarengana, ama-bost bat metro era onetan leku zakar askian penitentzia egiñaz ibilliaz. A zeñen gauza ederrak erakusten zizkigun emen mundutarrai!

Urrengo egunetan ere penitentzia egin zezala agindu zion bere eta bestien pekatuengatik, eta belauniko juaten eta etortzen zen lurrari askotan muñ egiñaz belauniko zegoen lekutik arkaitzeraño.

Beste egun batian Ama Birjiñak Bernardatxori esan zion jua zedilla eliz-gizonetara, eta esan zezaiela «ura agertzen zen leku artan eliza bat egitia nai zuela». Altxaturik Bernardatxo belauniko zegoen lekutik, jua zen bada parroko jaunaren etxera, eta esan zion agertzen zenak zer eskatzen zuen. Arritu zen Peyramale au entzutiarekin; «onelakorik bai ez didala inork oraındaño eskatu», esan zuen bere artian. Asko galdera egin zizkan nekari agertzen zen ura nor ote zen jakin nayian; baita ere esan zion «etzezala gero inor engañatu, bestela infernua betiko pagatuko zuela». Bernardatxok erantzun zion «ordu artan parroko jaunak itz egiten ziola bezin seguru zegola, Masabiellko arkaitzian agertzen zenak ere itz egiten ziola».

Parroko jaunak etzekien zer egin, zergatik gauza aundiak baitziran bada gauza aiek; eta ala, zeruko gauzak ote ziran obeto jakitiagatik, milagro bat eskatu zion bernardatxori. «Emakume ori agertzen den lekuan sasi-arros bat dagola esan didazu», esan zion nekari; «zuaz bada, eta agindu zaiozu nere partetik emakume orri, eliza egitia nai badu, orain bertan sasi-arros ura loratu dedilla».

Badijua Bernardatxo urrengo goizian goiz arkaitzera, parrokuaren agindua kunplitzera; jartzen da belauniko errosario santua errezatzen, millaka personaz inguratua; biño etzizaion Ama Birjiña agertu. Triste asko gelditu zen nexka gaixua eta beste ez gutxire bai, eta fedegabe gaix-

tuak berriz parrez. Badakizute ordu artan zergatik etzen Ama Birjiña agertu? Berak esan zion gero Bernardatxori; bederatziak aldian jua zen Bernardatxo berriz ere arkaitzera; belauniko jarri zen eta laixter zeruetako Erregiña agertu zitzaion.

Galdetu zion orduan bernardatxok, ia goiz artan zergatik etzen agertu, eta Ama Birjiñak erantzun zion aurreko gabian leku artan bertan biar bezela portatu etziran persona batzuek aurrian zeudelako etzela agertu. Arkaitz zulo artan batek biño geiagok gaba pasatzen zuten, urrengo goizian bernardatxoren aldian egotiatatik, eta ala zeuden bitartian Jaungoikua ofenditu zuten; eta Ama Birjiñak etzuen agertu nai izandu aiek aurrian zeuden artian. Baita ere esan zion orduan Bernardatxok Ama Birjiñari parrokuak zer esatzen zuen, eta martiak parra-murrizian begiratu omen zion; agian etzela milagro arren biarrik esan naiko zuen; aski zela iturri berri bat lenago urik etzen lekuan sortua, eta iturri artako urak egin biar zituen sendatze miragarriak.

Lurdesko gertaeren sona zabaldu zen bazter guzietara, eta ala alde guzietatik jendia besterik etzatorren. Erriko arrobi-gizonak ere agertu zuten Ama Birjiñari zioten naitasuna, jendiarentzat bide bat tiroka arkaitz artian egiñaz.

Asi gaitezen orain milagruen gañian itz egiten; Lurdesko milagruak dira gure denboretan gauzikan sonatuenak; milagruengatik dijua jendia Lurdesara; Lurdesko milagruakin gure denboretan jendia konbertitzen da. Oraindik etziran iturriaren sortzetik iru lau egun besterik irago, eta alde guzietan milagruen gañian itz egiten zen; egia da jendiak milagrotzat zeuzkala egiazko milagruak etziran gauza asko; biño baitare egia da ez dirala gertatu diran egiazko milagro guziak liburuetan eskribitu, ez eta erdiak ere; eta ori Lurdesko milagruen gañian liburu asko eskribitzen diralarik. Guazen bada milagro batzuek ekustera.

Istorieta lenbizikua, arrobi-gizon bati gertatu zitzaiona arkitzen da. Bazen Lurdesen gizon bat Luis Burriet (Bourriette) zeritzana, gizon biartsua, biño ona eta zuzena animako gauzetan; Jose bere anaiarekin arrobi batian arri ateratzen aritzen zen. Egun batian, bestien artian sutu gabe edo ez dakit nola gelditu zen tiro bat; sutu zen jendia lanian ari zala, eta Luisen anaia Jose bertan illa erori zen; Luis arri batek arpegian jo zuen, eta begi bat iya aterian utzi zion.

Luzia izandu zen gaixo-aldia; eta mediku onen eskuetan ibilli bazen ere, Luisi etzizaion egundaño begia ongi gelditu; Luisentzat, begi ona itxita, arbolak eta personak bat bera ziran. Irago ziran era onetan ogei bat urte; etorri ziran Masabiellko gertaerak; Luis, egunian biño egunian

gutxiago ekusten zuelako, bere familiari biar zuena emateko estu samar zebillen; aditzen du nola Masabiellko arkaitzian milagroz iturri bat sortu den, eta beriala deiturik bere alabari esaten dio: «Iturri berritik ur pixka bat ekarri zadazu, bada uste dut ur arrekin bustita nere begia sendatuko dela».

Ekartzen diote ura; oraindik arria zegon, bada ordu gutxi zen sortu zela; alaz guztiaz ere, asten da Luis erreztatzen eta urakin begi galdua bus-titzen; eta beriala, karraxi bat egiñik, dena dardaizan jartzen da; pozak au guzia eragin zion; bada lenago ezer iya ekusten etzuenak, orduan dena ekusten zuen; orra nola Ama Birjiñak arren errezu eta kofiantzari eran-tzun zion.

Biaramonian Burriet Lurdesko kalia barrena zizuan, eta Dozu (Dozous) zeritzaion Lurdesko mediku bat igarotzen ekusi zuen; Jaungoikuak nai izandu zuen, milagrua egiazkoa zela jekin zeiyen. Juan zen laixter aski berarengana eta esan zion: «Mediku jauna, begia sendatu zait». — «Bai zera, erantzun zion medikuak; zure begia egundano ez da sendatuko». — «Bai, jauna, bai; ekusi beza; Masabiellen sortu den iturri-ko urak sendatu nau». Alderatuta begiratu zion Dozuk: Luisek begi bat bezin garbia zeukan bestia. Ateratzen du papera bat; eskribitzen ditu itz batzuek, eta «irakurri zazu» esaten dio Luisi, begi ona eskuakin itxita. Luisek berialaxe irakurri zuen dena; eta arritua Dozuk, inguruan bildu zen jendiaren aurrian esan zion: «Zuri bai egiazko milagro bat gertatu zaizula, bada munduan etzen zure begiarentzat sendagayik». Au bera esan zuen Vergez zeritzaion beste mediku sonatu batek ere.

Bada Lurdesen beste famili bat Luis Burrietek biño gauza oraindik arrigarriaguak bere etxian ekusi dituen. Juan zuen izena senarrak, Kruz emaztiak; bazuten seme bat Justinoi zeritzaiona, bi urtekua, eta bere jaiotzatik miñez zegona; elbarria zelako zutik etzen egoten, eta, oso argaldua, laixter iltzera zizuan. Egun batian aurra siaskan zegon. Kruz eserita eta Juan siaska bazterrian; ezagutu zuten aurra iltzera zizuala. Jakindu zuen auzoko Franziska zeritzaion emakume batek zer gertatzen zen, eta gurasuak poztutzera eta premian zeudenai laguntzera etorri zen.

Gurasuak esan dedan eran ziardutela, asi zen Franziska aurra iltzen zenian jazteko jantzia antolatzen. Krutzek, guzia naigabetua, etzekien zer gertatzen zitzaion, eta burutik egiña bezela zegon; alako batian altxatzen da, aurra siaskatik aterata mantalian artzen du, eta laixterka etxetik kan-pora dijua, Masabiellko Ama Birjiñak bere seme maitia sendatuko diola esanaz. «Biño emakumia, nora zuaz, esan zion senarrak; ez dezu ekusten oraindik il ezpada aurra, zuk ilko duzula?». Biño ama gaixua, ezer entzun

ezpala bezela, bidian diadarka erreztatuaz, iturri santura jua zen; batek biño geiagok esan zuen ura ekusita: «Burutik egiña dago andre gaixua».

Belaunikatzen da Masabiellko arkaitzaren aurrian; eta pixka bat erre-zatuta juaten da iturrira, eta, jende asko begira zegola, ateratzen du man-taletik bere semia (ez dakit illik edo bizirik), eta bururaño iturri-bazterrian urez betia zegon aska batian sartzen du. Zenbat denboran iduki zuela urian esango zenukete? Gutxienaz ordu laurden batian, eta ori otz gogo-rra egiten zuelarik; osasun oneko gizon bat iltzeko ez litzake asko geiago-ren biarrak. Biño emakume ark fede asko zuen; begiak zabal zabalik zitue-la, denbora guzian aurrari begira egondu zen; eta azkenian, iduriturik aurra an sendatzia gomeniko etzela edo ez dakit zergatik, ateratzen du uretik, biltzen du mantalian, eta an dijua etorri bezela laixterka etxera. Senarrak, aurra ekusi zuenian, esan zion: «Ez nizun nik esaten eskuetan ilko zitzaizula?». Biño ama gaixuak erantzun zion: «Aurra oraindik bizi da, eta Ama Birjiñak sendatuko du»; eta au esanik, siaskan jarri zuen bere seme maitia.

Kruz aurraren bazterrian eserita zegon, sendatua noiz ekusiko ote zuen zai, eta , o gauza miragarria! aurrak esnasia bazuela ezagutu zuen eta lo zegola; deitzen dio senarrari, eta onek ere aurra lo dagola dio. «Utzi dezaiozun pakian», esan zuten beren artian, ekusiko dugu zer gertatzen den.

Justino gau guzian lo egondu zen bein ere esnatu gabe, eta Kruz arren bazterrian erne asko; azkenian urrengo goizian esnatu zen aurra. Ai zer atsegiña ama gaixuarentzat! Koloriak ondu zitzaizkan, eta alde guzie-tatik sendatua zegolako itxura zeukan. «Jaiki egin ani nuke» esan zuen aurrak bein eta berriz; biño Kruzek etzion utzi, bada etzuen uste oso sen-datua zegola; eta ala egun ura siaskan irago zuen eta urrengo gabare bai; biño bigarren egunian, nola Juan eta Kruz lanera etxetik atera baiziran, egundano zutik norbaiten laguntza gabe egondu etzen aur ura, berez jei-kitzen da, jazten da, eta an dijua bazter guziak nastuaz etxe guztia barre-na; pensa zenezateke orain zer atsegiña eta zer poza artuko zuten guraso on aiek etxera etorri ziradenian, eta nola Maria Birjiñari eskerrak emango zizkaten.

Aurra azi zen, eta osasun ederrekua ekusi zuen Lasserrek berak ama-bost urte zituenian, eta agian oraindik bizi da; orra zenbat lezaken Lurdesko Ama Birjiñak.

LENENGO IRAKURGAIAREN BOSTGARREN SALLA

*Beste milagro batzuek;
amabostaldiko azkeneko eguneko agertzia.*

Biño esan ditzagun itz gutxiagotan gauzak, bestela ez dugu egun-daño bukatuko. Krozat zeritzan emakume alargun bat gutxieniaz ogei urte bazen oso gortua zegola, eta Lurdesko ura artuta Jesus batian gorraidia oso kendu zitzaion.

Augusto Bordes aspaldian urguna edo kojua zen, eta Lurdesko urarekin izterra biguindu ta zuzendu zitzaion. Benita Kazok (Kazeauz) iru urte zeramazkien oyian kalentura ta saietseko miñakin; aberatsa zen, eta dirua pranko atera zuen sendatziagatik, biño alperrik; medikuak esan zuten etzaukala zuzenbiderik. Gauzak onatan zeudela biurtu zen Ama Birjiña Lurdeskuarengana; eta beraren laguntzarekin, ur pixka bat edan ta bañu batzuek artuta, ordu batetik bestera oso sendatua gelditu zen.

Blasa Supenek (Soupenne) begietako miña zuen; betazalak aunditu eta kanpoko aldera jiraturik, betazaletako illiak erori zitzaizkan, oñazia pranko sufritu biar zuela. Izandu zen bañuetan leku batian eta bestian; artu zituen medikuak eman zizkaten sendagai guziak, biño dena probetxu gabe; azkenian entzun biar izandu zuen ark ere medikuen aotik «etzeukala erremediorik». Orduan andre gaixua jua zen Ama Birjiña Lurdeskuarengana; garbitu zituen begiak iturriko urarekin; eta lenbiziko aldiz ez oso, biño bai asko sendatu zitzaizkan; bigarren aldian etzitzaion miñaren arrastorik ere gelditu; betazalak zuzendu zitzaizkan, illiak jaiore bai, eta egundano ezer izandu ezpalu bezela gelditu zen.

Oraindaño kontatu ditudan sendatze guztiak Lurdesen bertan gertatu ziran, biño Ama Birjiñaren laguntzak urrutia gore zabaldu ziran; ekusi dezagun milagro aundi eta eder bat.

Bazen Nay zeritzaion Frantziko erri aundi batian amabost urteko mutil gazte bat, Enrike Busket izenarekin. Milla zortzireun da berrogei ta amaseigarren urtian txarraldi gogor bat izandu zuen kalentura tifuarraizakin; bizirik gelditu zen, biño lepuaren eskoiko aldian okabill biño aundiagoko zornia zerion zaur bat gelditu zitzaion. Pensa gizagajuak zenbat sufrutuko zuen. Egin zituen alegiñak osagille edo mediku sonatu batek ura sendatziagatik, biño guzia alperrik.

Ekusirik azkenian Enrikek egunian biño egunian okerrago zijuakio-la, eta aditurik Lurdesen gertatzen ziran gauzak, ark ere osasuna Ama Birjiñari eskatzea pensatu zuen. Biño gizonen idurian etzegon gizagajua etxetik urrutira ateratzeko; eta ala etzioten gurasuak Lurdesara juaten utzi. Jakiñik orduan Enrikek auzoko emakume bat andik laixter Lurdesara zijuala, esan zion iturri santuko ur pixka bat ekarri zezaiola. Ala egin zuen emakume ark; eta Enrikek astiazken arrats batian, belauñiko bere etxeke guziakin Ama Birjiñari errezaturik, garbitu zuen ur santuakin bere zaur itxusi ura, eta oeratu zen.

Biaramon goizian esnatu zenian, gauza miragarria! etzuen miñaren arrastorikan ere arkitu; ez zauriturik, ez materirik, ez oñazeririk, etzitzaion ezertxore gelditu. Gizagajuak atsegin ederra artuko zuen.

Milagro au egiazko milagrotzat guziak ezagutu zuten, baita gaixua sendatzen saiatu zen medikuak berak ere, naiz kristau ona ez izan. Enrike Laserrek egin zion sendatuari bixita bat; eta berak dionez, galdera pranko sendaera onen gañian egin ere bai berari; orain osasun ederrakin ieltserua omen da bere aita bezela. Baño goizian berriz Bernardatxorengana eta Masabiell aldera.

Guziak Bernardatxoren ondoren zebiltzan zer esaten zuen aditu nayan, eta guziak beraren gañian itz egiten zuten. Etxera ere juaten zitzizkan jende asko, batez ere urrutitik zetozenak eta aberatsak; eta bernardatxo beti miragarria zen.

Naiz jende biartsuak izan, eta bizitzeko estu aski ibilli, etzuten ez bernardatxok eta ez bere gurasuak egundano limosna bat ere artu. Illunabar batian etorri zitzaion kanpotar aberats bat; Bernardatxori nai zituen galdera guziak egin zizkan; eta azkenian, ekusirik famili arren premia, ateratzen du bolsa bat urrez betia, eskaintzen dio nexkari aurrena eta gero bere gurasuai, Bernardatxok artu nai etzuelako; baño ez batek eta ez bestiak etzuten ezertxore artu, erakutsirik ederki onela, etzirala Masabiellko gauzak dirua ateratzeko sortuak, gaixtuak esaten zuten bezela.

Gauzarik aundiena da, orrenbeste onren artian etzuela Bernardatxok arrokeriaren arrastorik ere sentitzen. Guzien ezpañetan zebillen; eta Masabiellko arkaitzera zijuanian, ura urrutian agertu bezin laixter guziak esaten zuten: Badator santa! Badator santa. Gero jendiak erdian artzen zuen zerutik etorri baitzen bezela, eta alaz guztiaz ere etzitzaion bestiak arrotu. Zeruko Erregiñak ontasunez eta umildadez aberasten zion anima!

Juan zan Bernardatxo bigarren aldiz parrokuarengana, eta esan zion berriz ere nola agertzen zenak nai zuen leku artan eliza bat egitia. Etzion Peyramalek lenbizi bezela milagrorik eskatu; konsideratu zuen berak ere

lenago ezer etzen lekuan iturri bat sortu izana aski zela, etzela milagro aundiaguaren biarrik. Juan zen bada Peyramale Obispo jaunarengana; esan zion zer gertatzen zen Lurdesen; baño Laurenze Obispo jaunak arrazoiakin erantzun zion, oraindik pixka bat itxedon zezala, eta bere edo besteen bitartez jakin zezala Masabiellen gertatzen zen guzia.

Etzebiltzan onen zentzu Departamentuko agintari, alkate eta geñirako gobernuak jaunak; guziak elakrren antzekuak eta elizari debozio aundirik etziotenak ziran; eta ala aien partetik Masabiellko gertaerak laixter aztu biarko zuten. Egun batian, ez dakigu zergatik, iturri santuaren inguru guztia soldaduak eta xaldarmak inguratu zuten, eta denbora aldi batian etziran ez gabez eta ez egunez andik aldaratu; ez dakigu zeren beldurra zuten. Onen antzeko aterakia ekusiki ditugu geiago ere.

Esan nuen lenago nola Ama Birjiñak eskatu zion Bernardatxori, amabost-aldi batian juan zedilla egunero arkaitzera; baita juango zela nola onek zeruko Erregiñari agindu zion ere; eskribitu ditut amabost-aldi artan gertatu ziran gauzik nabarmenak; eta ala orain itz bi bakarrik esango ditut azkeneko eguneko gertaeren gañian.

Goizian goiz aski ogei milla persona gutxienaz bildu ziran iturriaren inguruan. An zeuden frantzesak, gaztelaniakuak, euskaldunak, Bernardatxo juan biño lenago arkaitzaren aurrian errezatzen. Agertu zen zorioneko nexka au, eta guztien ezpañak esan zuten: Ara non datorren santa! Ara non datorren santa!

Jarri zen Bernardatxo belauniko arkaitzaren aurrian, eta baita beste guziak ere bakoitza bere tokian. Ama Birjiñak esan zion Bernardatxori lenago bezela, edan zezala iturri berriko uretik, eta jan zezala arkaitzaren oñian zegon belarretik, eta ala egin zuen Bernardatxok; agindu zion baita ere pekatariengatik erregutu eta penitentzia egin zezala; beste asko gauzare esan zizkan, biño etzituen Bernardatxok agertu; bera ikusi zutenak esan zuten da «iru edo lau aldiz belauniko zegon lekutik altxatuta arkaitzaren aldian zela, españak mugitzen zituela, noizian bein par pixka bat egiten zuela, eta zeruan zegola zirudiela Ama Birjiñakin izketan».

Amabost-aldi sonatu ura ezkerontz etzitzaion Ama Birjiña bernardatxori ogei ta bat egunian agertu; etzen juaten ere arkaitzera, zergatik bazekien Ama Birjiña ekusteko desio aundi bat sentitzen etzuenian bere barrenian, etzitzaiola agertzen. Jendia bai, bazajuan egunero millaka ta millaka naiz bernardatxo ez juan, jartzen ziran belauniko arkaitzaren aurrian, kandela bedeinkatuak pixtuak eskuan zezkatela, eta antxe egoten ziran errezatzen fede biziarekin; gero iturri santuan edaten zuten, garbi-

tzen ziran, botilla eta beste al zituzten ontziak ur santuz beteta etxera biurtuaz.

Ama Birjiña Martxukuaren egunian sentitu zuen bernardatxok berriz ere arkaitzera juateko gogua; juan zen bada goizian goiz aski; belauniko errezatzen jarri zen, eta Ama Birjiña agerture bai laister. Askotan galdetu zion Bernardatxok nor zen, baten eta bestien aginduz; biño etzuen Ama Birjiñak aurren aldian esan nai izandu. Igerri zioten guziak nor zen; biño seguruago egotiatatik, dena fedez eta uste onez beterik esan zion berriz ere bernardatxok Mariari: «Ai beza, esan bezait arren nor den». Ama Birjiña, zerutarren zoriona den par pixka bat ezpañetatik ixuriaz, begiratu zion, biño etzion ezer erantzun. Bernardatxok bigarren eta irugarren aldiz egin zion galdera bera: «Ai beza, esan bezait arren nor den». Azkenian bada Ama Birjiñak, bularrian batuak zeuzkan eskuak graziak zabaltzeko bezela banakaturik, begiratu zuen lurrera, zabaldu zituen ezpain bedeinkatu aiek eta esan zuten: *Ni naiz jatorrizko pekatari gabe sortua*, da esatia: Ni naiz jatorrizko pekatuaren kutsurik gabe sortua. Itz pozgarriak nexka gaixo arrentzat! Itz pozgarriak benetan katoliko guzientzat, eta batez ere Aita Santu Pio bederatzigarrenarentzat! Oraindik lau urte etziran irago, fedeko gauzen artian Ama Birjiñaren sortze kutsu-gabekua jarri zuela; eta ongi egin zuela milagro batekin Jaungoikuak aditzera eman nai izan baitzuen bezela, agertzen da zeruetako Erregiña eta esaten du, ez «Ni naiz Jaungoikuaren Ama», edo «pekatarien kaia eta gode-lekua», edo beste onelako gauzen bat, baizik «Ni naiz Birjiña, jatorrizko pekatuaren kutsurik gabe sortua». Arrazoiakin egun beretik egiazko debozio bat Ama Birjiña Lurdeskuari izandu zion Aita Santu sonatu arki!

Beste egun batian juan zen Bernardatxo arkaitzera, jarri zen belauniko gutxienaz amar milla personaz inguratua, eta beste milagro eder bat gertatu zen guzien aurrian. Denbora artako argi asko elizetan bezela Masabiellen ere pixtutzen zituzten, eta esan dedan egun onetan kandela aundi baten onduan belaunikatu zen Bernardatxo.

Ama Birjiña agertu zenian, oi zuen bezela eskuak Mariarontz jaso zituen; biño esku bat kandela pixtuaren gañian jarri zuen, edo obeto esateko, kandalaren gañian gelditu zitzaion; eta esaten dut gelditu zitzaiola, zergatik Bernardatxok Birjiña agertzen zenian etzuen berak nai zuena egiten, baizik zeruko indar ark eragiten ziona. Nola kandela aundia baitzen, garrak indar aundia zuen, eta beragatik biatzen artetik esku gañera ateratzen zen, aiziak ara onara zabaltzen zuela; onelaxe egondu zen Bernardatxo ordu laurden bat baño geiaguan guzien aurrian. Azkenian,

Ama Birjiña ezkutatu zenian, kendu zuen eskua; biño gauza arrigarria! etzion suak ezer ere egin, ikuitu ezpalu biño geiago.

Denbora artarako Lurdesko langillak bide on bat egin zuten Ama Birjiña agertzen zen lekura; guzia borondatez eta beren kontura. Baita esolesi bat ere egin zuten, Ama Birjiñaren aurrian jendia geiegi alderatu etzeien.

Aundia zen denbora aietarako jendiaren debozio edo jaiera Ama Birjiñarekin; eta nola baitzekiten Ama Birjiñak leku artan eliza bat egitia nai zuela, esolesi barrenera dirua lan ortarako botatzen asi ziran. Gauza miragarria! Bein baño geiagotan egondu ziran an lurrian guzien aurrian milloi bat pezeta biño geiago, milla bider milla pezeta biño geiago, ori gau eta egun eta guardirik gabe, eta alaz guztiaz ere etzuen iñork ezertxo ere ostu edo lapurtu.

Guazen orain gobernuko jaunen lotsagabekeriak ekustera. Urte onetako maiatzaren aurrean, Massy jauna, departamentuko agintaria, Lurdesen arkitzen zen. Onez edo gaitzez Lurdesko gertaerak oso aienatzia sartu zitzaion buruan; eta ala, deiturik illaren labian alkatiari eta xaldarmen agintariari, alkatiari agindu zion Bernardatxo preso sartu zezala; eta bestiari, arkaitzeko esolesia eta onen barrenian zeuden gauza guziak kendu ta erriko-etxera edo kensejura eraman zitzala. Orra zer diran erlijio eta federik gabeko gizonen burutaziak!

Urrengo egunian edo egun berian alkatiak Parrokuari zer gertatzen zen esatera jua zen; biño Peyramale, guzia aserre santuz betia, altxatzen da eserita dagon lekutik, eta esaten dio alkatiari: Zer pentsatzen dezute? gauzak onela egiten dirala? Ez, ez dira gauzak onela egiten. Ni neroni, besterik ezpada, jarriko naz nexka gaixuaren etxeko atietan; eta bernardatxo preso aurtu nai duenak, nere gañetik irago biarko du. Ikaratu zen alkatiak, baita Massy-re alkatiak eskribitu ziona irakurri zuenian, eta Bernardatxo etzuen iñork preso artu.

Etzen au bera gertatu Massabiellen. Jakomet, xaldarmen agintaria, atera zen bere ordena artu zuenian etxetik; jua zen batera eta bestera zaldi baten billa arkaitzeko gauzak ekartzeko; noizbait biar ta eman zioten bat perratzalle baten etxian. Jua zen onekin Masabiellara guzia jendez inguratua; estu aski zebillen gizagajua, naiz gaixtua izan, bada aundia zen jendiaren aserria; ez dakit nola bizirik gelditu zen egun artan. Bildu zituen arkaitzeko kandela, imajiñ, diru eta beste gauza guziak; aizkora batekin urratu ta puskatu zuen esolesia, etzuen ezer ere bere tokian utzi. Jaungoikuak eta Ama Birjiñak barkatu dezaioleta!

Ekusirik Massy jaunak Bernardatxo preso artzeko modurik ezteela; «beste bide batetik nijuan» esan zuen bere artian. Deitu zion kimiko edo uren kalidadiak esamiñatzen zekien jakintsu bati; eta eskupetik zer bait emanaz, esan zion: «Esamiñatu zazu Masabiellko ur ori; eta jarri zazu eskrituran ez dirala milagrozuak ur orrekin egin diran sendatziak; bere izatez duela ur orrek sendatzeko birtute edo indar ori». Alaxe egin zuen Latur de Tri zeritzaion jakintsu ark; orra nola gertatzen diran gauzak.

Zabaldtu zen alde guzietara beraren eskritura, baño laixter ezagutu zuten denak zer gertatzen zen, eta asi ziran guziak «esamiñ falso bat egin zen ezkerro, egiazko bat ere egin zedilla» esaten.

A Massy gizagajua! Zeñen ederki zerorrek zabaldutako sarian arrapatua gelditu ziñan! Bildu ziran bada egun batian Ayuntamentuko jaunak; eta eskatu zioten alkatiari, erriko jendiaren izenian, «deitu zezaiola kontzientzi garbiko esamiñatzalle jakintxuren bati, eta erriaren kontura esamiñatu zezala zuzen ur ark Latru de Trik esan zuen birtuterik berez bazuen edo ez». Alkatiak begiratu zuen alde batera eta bestera; eta jakiñik Tolosa Frantzikuan bazela eskatzen ziran kondizioetako gizon bat, deituta agindu zion uraren esamiña egin zezala.

Gizon onen izena Filol zen, egiaz jakintzua, eta gañera maisua jakinduri ontan. Egin zuen egun gutxiren buruan uraren esamiña, eta ara beste asko gauzen artian zer esaten zuen: «Lurdesko arkaitzeko iturriko ura, edateko ur ona eta kare-arria duten mendietako uren antzekua da. Ur ori artuta gertatu diran sendatze miragarriak ezin litezke esplikatuta oraindano gizonak dakigunakin, ur orren kalidadien bitartez. Ur orrek ez du bere izatez osasuna eman lezaken kalidaderik».

«Tolosa (Frantzikuan), Aguztuaren zazpian, 1858.

Filhol».

LENBIZIKO IRAKURGAIAREN SEIGARREN SALLA

*Beste milagro batzuek;
gobiernuko jaunen burutaziuak;
Bernardatxoren lenbiziko komuniua.*

Oraindaño ikusi ditugun Lurdesko sendatze guziak derrepentekuak izandu dira; ikusi dezagun orain pixkaban pixkaban egiña. Gez deritzan Lurdes ondoko erri txiki batian bazen zazpi urteko mutiko bat, Lasbarell deitzen ziotena.

Konkoxua jaio zen gizagajua, konkor aundi bat aurrian eta beste bat atzian zituela; etzen bein ere zutik ibilli, izterrak ere indarrrik gabe eta iya igartuak zituelako; eta guraso gaxuak entzun biar izandu zuten erriko medikuaren aotik «aur arrentzat etzela sendatzerik».

Gauzak onela ziardutela, jakindu zuten Lurdesen zer gertatzen zen; ekarri zuten beriala Lurdesko ura; amabost-aldi batian garbitu zuten aurra urarekin, biño sendatzerik gabe. Etzen orrengatik guraso aien Ama Birjiñaganako konfiantza aitu; ekarri zuten berriz ere Lurdesko ura, lenago bezela aurra garbitzen segitzeko, eta urte artako Ostegun Santu egunian eman zituen aurrak, iñoren laguntzik gabe, pasuo batzuek; garbiturik berriz ere egun batian eta bestian, oso sendatu zen aste gutxiren buruan; guziak arritzen zirala, zutitu zen, ixterrak aragiz jantzi zitzaizkan, eta ezer iñoiz ere izan ezpalu bezela gelditu zen. Onen anmtzerasendatu ziran beste batzuek ere denbora berian.

Lurdestik legua batera, Lubaxa (Loubajac) izena duen erri batian bazen emakume bat emezortzi illabetian ezertarako izandu etzena. Bein batian ezkurra biltzen ari zela, aritz gañetik erorita eskoiko besua oso atera zitzaion eta gañera eskumuturra. Besua eta eskua bere lekuan jarri zizkaten; biño, ez dakit nola, eskuko lenbiziko iru biatzak igartuak bezela mugitzen etzirala gelditu zitzaizkan. Andre gaixua etzen ezertarako gauza: ez josteko, ez galtzerdia egiteko, ez zelaiarako.

Gau batian esnatu zen bat-batian, eta Lurdesera juan biar zuela buruan sartu zitzaion, an sendatuko zela. Jaikitzen da, esnatzen ditu semietatik bi, eta goizeko iruetan bidia ekin zion. Sartu zen Lurdesen, ikusi zuen Bernardatxo; belaunikatu zen gero Masabillera juanta, bere bi semiak aldamenian zituela. Bukatu zuenian erredua, alderatu zen iturrira,

busti zuen urian eskua, eta bat batian biatzak bigundu zitzaizkan, egundano ezer izan ezpalu bezela gelditurik.

Mariana Garro zeritzaion emakume bati amar egun biño gutxiaguan arpegia sendatu zitzaion Masabiellko urarekin garbituaz; min-bizia zuen, eta arpegi guzia artzen zion.

Beste emakume bati burutik oñetaraño gorputzaren alderdi bat dena gogortu zitzaion; biño Lurdesko uretik baso bat edanta bat-batian sendatua gelditu zen.

Gobiernuko jaunak denbora ontan ere lenago bezela Lurdesko gertaerak nola aztu-aziko zituzten pentsatzen ziarduten. Gauza jakiña da Massy, Jakomet, alkati eta gañerako oen antzekuak aitzakiren baten ondoren zebiltzala arkaitzera zijuan jendiari kastigu on bat emateko, zergatik ekusten zuten jendia atzendu-azitzeko au zela modurik onena.

Gau batian, ez dakigu nor, biño jendiak zionez gobiernuko jaun ok berak edo oen antzekuak, iturri santuko kañuak eta kandaburuak purrukatu zituzten, ura artzeko zegon ontziare loiez eta larriz beterik. Asko minberetu zen jendia jakindu zenian urrengo egunian zer gertatzen zen; biño, Jaunari eskerrak, etzuen okerrik egin, eta alkatiaren aginduz berriz ere konpondu zuten iturria.

Ekusirik Massy jaunak orduraño burutaziak gaizki atera zitzaizkala, ikasi zuen gauzak obekiago pentsatzen eta arrazoiaren antz pixka batekin badere egiten. Zer egin pentsatzen zebillela, egun batian bururatu zitzaion Masabiellko arkaitz aiek guziak erri-lurak zirala, eta beragatik lur aietan alkatiak agintzen zuela, eta eta edozeñen kontra nai zuen guzia egin zezakela. Etzune Massyk geiagoren biarririk izandu; alkatiari berialaxe agindu zion eman zezala onako bando au:

«Lurdesko alkatiak,

»bere agintarietatik etorri zaizkan erakuskintzak ekusita onduan, erlijio gaiztean eta guzien osasunian Masabiellen errezuatuz eta ango ura edanaz okerrik gertatu ez deien,

»eta ur orrek beste bañu-etxietan izaten diran ur-sendagaiaren antzekua dirudielako, eta orrelako urik gobiernuaren baimenik gabe edan ezin dedillalako, agindu du

»galerazia gelditzen dela esantako iturritik ura artzia;

»baita ere Masabiellko ur-bazterreko erri-lurrian sartzia;

»itxi dedilla esolez eta olez arkaitzarako sarrera;

»jarri ditezela esola batzuek abisu onekin: ezin liteke sartu iñor erri-lur ontan;

»bando onen kontra zerbaite egiten duena, kastigatua izango dela;

»proestu edo alguazillen agintaria, xandarmak, mendi-guardak eta Ayuntamentuko jaunak emen agintzen dena egin deiyen enkargatuak gelditzen dirala».

Kosta zitzaion alkatiari pixka bat bando au ematia; biño azkenian, alkatetza ez galtziagatik, egin zuen bere agintariak erakusten zion guzia. Jarri zuten bandua kale-kantoi guzietan, tronpeta soñuarekin denai aditzera emanta onduan; itxi zuten olez iturriko bidia; jarri zituzten letriuak inguruan, eta bete zituzten ez gabnez eta ez egunez kentzen etziran armadun jendez bazter guziak. Alaz guziaz ere etzuen jendiak iturri santura juatia utzi; bost pezeta zen multa sartzen zenarentzat, eta asko lenbizi zegon xandarmari bost pezeta emanta, presko asko iturrira juaten ziran.

Aundia zen jendiaren minberetasuna eta aserria; guziak gertaera oon gañian itz egiten zuten, eta iru lau aldiz gabez juanta bota zituzten erre-kara arrapatu zituzten ol eta esola guziak, onela iturriko bidia garbituaz. Beste asko berri arkaitzaren gañetik jexita sartzen ziran iturrian, miñez edo gaixo sendatu ziran bat biño geiago. Oraziua egitera arkaitzera juatigatik, igeri askok gabez ibai edo erreka iragotzen zuten. Guardian zeudenetatik ere batzuek lenbizi egiten zutena, belauniko jarrita erreztatza zen.

Bein batian juezak, legiak agintzen zuen biño multa aundiagua eman zion emakume bati; juan zen au gorago zegon beste juez batengana, eta juez onek legeka agintzen zuenare barkatu egin zion. Gertaera au jakindu zenian Lurdesen, aundia izandu zen guzien poza; bildu ziren millaka iturri ondoko itxituraren aurrian eta «guk garaitu dugu» esaten zuten diadarka guziak; alako batian, naiz armadun guziak an egon, abiatu ziran piskaban piskaban aurrera; eta nola asko baitziran, etziran xaldarmak alto egitera atrebitu, sartu zen jendia iturrian; errezzatu zuten; edan zuten iturriko uretik, eta etzien iñork ezer ere esan.

Denbora onatan egin zuen Bernardatxok bere lenbiziko komuniua, garagarillaren iruan, Korpus egunian. Aunbia zen ura ikusteko guziak zuten desiua, eta ala etzioten pakian uzten; alaz guziaz ere etzuen Bernardatxoren biotza arrokeriaren kutsuak ere ikuitu; arpegia alai, garbi jantzia, edade onetan bestiak izaten dituzten txorakeririk gabe, guzien naiekua zen. Naiz biartsua izan eta nai adiña ogi etxian ez ikusi, etzuen iñoiz ere ezer eskaintzen ziotenetatik artzen. Bein batian, askotan gertatzen zen bezela, egondu zen emakume aberats bat Bernardatxorekin izketan; erta azkenian, nexkari zerbait eman nayan, eskuetan zeraman asko balio zuen errosario bat Bernardatxorenarekin trukatu nai izandu zuen; biño etzion artu nexkak, bere errosario ezer balio etzuenarekin gelditu naiago zuela esanaz.

Beste batian berri eliz-gizon batek zillarrezko diru bat eskañi zion; ikusirik etzuela artu nai, esan zion artu zezala eskaleen bati limosnatzat emateko beenik; guzia alperrik: «obia da berorrek berak ematia», erantzun zion Bernardatxok.

Lenbiziko komuniua eginta laixter, txarraldi bat etorri zitzaion Bernardatxori; ikusirik bere gurasuak agian pakian uzten etziotelako zetorkiola, amabost edo ogei bat egunerako bañuetara biraldu zuten: etzizaion gaizki etorri Bernardatxori, bada bazeukan aspaldian txoko batian sartuta bere Jaungoikuarekin bakarrrik egoteko zalia.

BIGAREN IRAKURGAIAREN LENBIZIKO SALLA

*Ama Birjiñaren azkeneko agertzia;
Obispo Jaunak Lurdesko gertaeren gañian
lenbiziko ordenak ematen ditu.*

Denbora ontan asi zen berebiziko jendia Lurdesara kanpotik etorzen. An zetozen Frantziko beste lekuetatik, Inglateratik, Beljikatik, Alemaniatik, Españitik; itz batian, alde guzietatik; aberatsak eta biartsuak, jakintsuak eta ez-jakiñak, Obispo ta Arzobispo jaunak, gerra-gizonak, gauza guzietako agintariak.

Lurdesara allegatu orduko bazekiten an gertatzen zen guzia; eta lenbizi denai burura zetorkiena zen Bernardatxo ikustia. Deitu zion egun batian Obispo jaun batek; esan zion kontatu zezaiola Masabiellen Ama Birjiñarekin gertatu zitzaion guzia. Egin zuen bernardatxok agindu zitzaiona, oi zuen bezela kontuz eta garbi, batere izutu edo geiegi lotsatu gabe. Bukatu zuenian, Obispo jauna debozioz iya negar egiñian zegon, konsideraturik nola nexka pobre arren arpegian bein baño geiagotan Ama Birjiñak, zeruetako Erregiñak, Jaungoikuaren Amak bere begi bedeinkatuak jarri zituen, biotz maitatiarekin begiratzen ziola; eta bat-batian, Bernardatxoren aurren iya belauniko jarririk, esan zion erreza zezala argatik eta bere mendian zituen kristauengatik, eta eman zezaiola bere bendiziua. An zegon Bernardatxorekin batian peyamale, Lurdesko parrokoa; eta beriala Obispo jaunari besotik elduta zutitu-azirik ez nexkak berorri, baizik berorrek nexkari eman biar dio bendiziua, esan zion. Ordurako, dena lotsatua, belauniko zegon Bernardatxo; eta Obispo jaunak bere bendiziua eman zion.

Bazijuazen denbora ontan illabete bi bernardatxori zzeruetako Erregiña azaltzen etzitzaiola; biño Uztaren amaseian, Ama Birjiña Karmenguaren egunian, Masabiellara juateko gogo aundi bat sentitu zuen Bernardatxok berriz ere. Juan zen bada; belaunikatuta errosariua erreza-tzen asi zen, eta beriala aspaldian azaldu etzitzaiona azaldu zitzaion. Illunabarreko zortziak ziran; egun artan ikusi zuen Ama Birjiña emezortzigarren eta azkeneko aldiz.

Bernardatxo errekarren beste aldian zegon belauniko; zergatik, len esan nuen bezela, itxia zegon denbora ontan iturriko sarrera; biño alaz

guziaz ere Ama Birjiña betiko lekuan aldetik aldera bezela ikusi zuen. Etzion ezer esan; pixka batian begira egonduta, betiko ezkutatu zen. Nonbait nexkak egin biar zuen guzia egiña zegon; orrengatik itz egingo etzion.

Lenago adierazi dedan bezela, jende asko zetorren denbora ontan Lurdesara, inguruetan bañu-etxe asko diralako; eta jakiñik ok zer gertatzen zen Masabiellen, asi ziran galdetzen ia Obispo jaunak eta gañerako eliz-gizonak zer zioten gauza aien gañian; ia sinistu biar ziran edo ez; au esaten zuten zergatik denbora artaraño etzuten eliz-gizonak gauza aien gañian itz egin, zertara zijuazen ikusi artian. Gañera denbora artan bertan mutil koskor batzuek esaten asi ziran, aiek ere Masabiellen ez dakit zer beste munduko gauzak ikusten zituztela; eta ikusi zituztela esaten zuten gauz ok etziran egoki egokiak, baizik pranko lotsagarriak; jendiak zionez, bat edo batek gauza falsuak sortu zituen eta mutil airi erakutsi, orrela egiazkuak aztu zitezten. Bada, gauzak onela ziardutela, ikusi zuen Lurdesko parrokuak oso gomeni zela Obispo jaunak gauza aien gañian itz egitia, eta ala berriz ere beste bisita bat egin zion.

Obispo jaunak, ezagaturik mintzatzeko denbora etorri zela, Uztaren ogei ta zortzian emen jartzera nuan ordena au eman zuen:

«Bertran Severo Laurenze, Jaungoikuaren errukiz eta Aita Santuaren aginduz terbesko Obispuak,

»bere mendeko eliz-gizon eta gañerako kristau guziaz osasuna eta Jesukristoren bendiziua.

»Aurtengo otsaillaren amaika ezkeroz gertatu dira Lurdesen gertaera miragarriak, aldeko denak eta urrutiko askok jakindu dituztenak.

»Bernardatxo Subiru, Lurdesko amalau urteko nexka batek dio, zeruko zerbait ikusi duela Masabiellko arkaitzian, eta Birjiña pekatuaren kutsurik gabia agertu zaiola. Arkaitz artan bertan iturri bat sortu da; eta diotenez, ur onek, naiz edanta eta naiz berarekin bustiaz, asko persona sendatu ditu milagro. Asko kristau, ez bakarrik gure mendekuak, baizik baita beste Obispoen mendekuak ere, iturri artara dijuaz Ama Birjiñaren izen santua abuan dutela, beren biarezen sendatze billa.

»Gobiernuko jaunak izandu dute egitekua pranko gertaera ookin.

»Juan den Martxua ezkeroz guziak eskatzen digute, esan dezagula gauz oon gañian deritzaguna.

»Aurren aldian ez giñan mintzatu, kontuz ibilli biar genuela ezagutzen genuelako, lenbiziko jendiaren berotasunak aztutzen ziradenian zer gertatzen zen ekusi artian.

»Iru jende moduk eskatzen dute gure iritzia gauz oon gañian, biño ez guziak asmo berakin.

»Batzuek dira, Lurdesen gertatzen diran sendatze eta beste gauza guziak sorginkeriak eta jendia engañatzeko sortutako gauzak dirala, ezer esamiñatu gabe, diotenak. Eta edozeñek pensa lezake, ez dugula guk gauzak esamiñatu gabe, ok esaten dutena esan nai; oon periodikuak zabaldu dute alde guzietan Lurdesko gauzak ez dirala sorginkeriak besterik, eta dirua ateratzeko norbaitek sortu dituela, orrela gure mendeko jende onak minberatuaz. Badakigu guk ere, gauzak laixter aztu-azitzeko modurik onena, dena ukatzia eta gaixtakeri batzuek besterik ez dirala esatia dala; biño au ez dago ongi iñoren iritzian, eta gauzak zuzendu biarrian okertzeko modua da.

»Beste munduko gauzik gertatu ez litekiala esatia, azkena bukatu den eunkiko gizon fedegabiak esaten zutena esatia da, eta aien bide okerretik juatia. Guk, katolikuak geralako, ezin genezake ok dioten bezela esan, Jaungoikua milagrorik ezin egin lezakela, zergatik ori ez da egia; ez eta ookin itz egin ere gure iritzira berak ekartzeko, beste munduko gauzik gertatu ezin ditekiala buruan sartua daukatelako. Zer esan nai du onek? ez dugula sartu nai guk gizon jakintsuak egin lezateken esamiñ zorrotz, kontuzko eta estu batian? Ez orixe; zergatik ori bera da guk desiatzen duguna. Guk nai duguna da, gauz oietan zerbait jakin lezateken kontzientzi oneko gizon guziak ditezela, eta esamiñatu dezatela Lurdesko gertaeretan baden edo ez beste munduko eta Jaungoikuak bakarrik egin lezaken gauzik.

»Bigarren jende moduak dira, gertaera oon gañian zer esan ez daki tenak, eta, asmo onakin, guk zer diogun jakin nai lutekenak.

»Azkenekuek dira, gauz ok guziak onak eta Jaungoikuak egiten dituenak dirala diotenak, eta guk ere lenbailen ori bera esatia nai lutekenak. Badakigu ok jende onak dirala; eta guk esaten duguna, naiz aiek uste etzutena izan, ontzat artuko dutela.

»Gaur bada, orrenbeste milla personen atsegiñerako, premi eta estutasun aundi batian gauzak garbitu ditezten, eta dudak kenduta egia jakin dedin, eskatzen digutena egitera guaz. Ziñ ziñetan desiatzen dugu, esamiñatu ditezela kontuz kristau guziaz, Ama Birjiñari eta Relijio osuari dagozkion gertaera ok. Asmo onekin jartzen ditugu gure mendian gizon jakintsu batzuek, bildu eta esamiña ditzaten Lurdesen gertatu diran eta denborakin gerta litezken gauza guziak; orrela guk jakin dezagun ongi esan biar duguna.

»Orrengatik bada,

»Jaungoikuaren laguntza eskatuta onduan, agindu dugu ta agintzen dugu emen jartzera guazen au:

»Lenbiziko gauza: bildu ditezela gizon jakintsuak, esamiñatu dezaten Lurdesko urarekin iñor sendatu den edo ez; eta iñor sendatu bada, sendatze oiek milagrorik gabe gertatu diran edo ez. Bernardatxo Subiruk Ama Birjiña ikusi duen edo ez; eta ikusi badu, Jaungoikuak ortarako emantako laguntzik gabe ikusi zezakien edo ez. Ama Birjiñak Bernardatxori ezer esakatu edo agindu dion edo ez; iñori esateko agindu dion eta nori. Orain Masabiellko arkaitzaren onduan den iturria Ama Birjiña agertu biño len bezen edo ez.

»Bigarren gauza: bildu biar duten jakintsu oiek, gauzak esamiñatuta onduan, esan dezaigutela garbi eta itz gutxitan zer iruditzen zaieten.

»Irugarren gauza: jakintsu oiei lagundu dezaietela gure mendeko errietako parrokuak, aien mendeko kristauen artian ezer gertatu bada gatzigatuaz, eta nork dakien zer eta nola gertatu den esanaz; emen biladu biar ditugun jakintsuai nork bere jakinduriarekin legundu lezaieken jarriaz; zein medikuk Lurdesko urarekin sendatu diranen kontua izandu duten eskribituaz.

»Laugarren gauza: gizon jakintsu oiek, berak nai duten guziaz galde-tu lezaie tekela nai duten guzia, galdetu biar dioten ari galdetu biño len juramentua eragiñaz. Gauzak gertatu diran lekuan bertan galdetu biar badira, jakintsu ootatik bi biñipin ara jua ditezela.

»Bostgarren gauza: jakiñen gañian jartzen ditugu jakintsu ook, deitu biar dituztela beren artera beste edozein gauzetan jakintsuak diran gizonak ere; orrela, guziak zer esaten duten adituaz, egia obeto jakin deiyen.

»Seigarren gauza: bildu ditezela agindu dugun jakintsu ook izan biar dute gure Katedraleko bederatziz eliz-gizonak, gure bi seminarioetako agintariak, gure mendeko misioneruen agintaria, Lurdesko parrokoa eta gure seminarioetako maisuak.

»Zazpigarren gauza: jakintsu oon presidentia izango da Nogaro jauna, kanonigo artziprestia; eta onen ordekuak, Tabaries eta Soule, biak kanoniguak. Nonbratuko dira gañera sekretario bat eta aren ordeko bat.

»Zortzigarren gauza: jakintsu ook beren lanak asi ditzate alik eta lenena; eta bilduko dira gomeni den guzian.

»Tarbesen emana, gure Obispo-etxian, gure firma eta selluarekin, eta sekretariuren zuzen firmarekin, Uztaren ogei ta zortzian, milla ta zortzi-reun da berrogei ta emezortzigarren urtian.

Bertran Severo, *Tarbesko Obispuak.*

Bere agindua egiñaz,

Furkade, *Kanonigo Sekretariuak.*

BIGARREN IRAKURGAIAREN BIGARREN SALLA

*Gaixtoen alperrikako alegiñak
Lurdesko gauzak aztu-azitzizjagatik.*

Aitatu nuen lenago nola mutikoen batzuek ere asi ziran esaten, aiek ere Ama Birjiña ikusten zutela, eta ez dakit zer beste berriketa. Mutil ook atera zuten itxituraren barrenan sartzeko baimenare, eta egin zituzten an lotsagabekeri pranko, jendiak bedeinkatzeko ematen zizten gauzak ostuaz eta beste asko modutara. Arrazoiakin asi ziran guziak esaten, gobernuo jaunen egitekoa zela au, onela Ama Birjiñaren gezurrezko agertzien bitartez, egiazkuak ere aztu-azitzeko.

Ez dakigu seguru zer gertatu zen; zergatik onelako gauzetan, egiten dituztenak izaten dute kontua jakin ez ditezen; biño nere ustez, arrazoi zuen jendiak. Nola nai delare, etzitzizkan Lurdesko parrokuarire gauza ook asko gustatu; eta orregatik bota zituen beriala mutiko aiek elizatik kanpora.

Gauza ookin naspilla pranko sortu zen; eta Jakomet eta Massy jaunak, ezaguturik denbora ona zela au, kortian onelako gauzen kontua zue-nari itz egiteko, beriala eskribitu zioten karta bana, gezurra pranko esanaz, gauzak ziran biño aundiaguak egiñaz, eta erakutsiaz egin zezaken gauzik onena zela beriala Obispo jaunari agintzia «debekatu zezala geiago Masabiellara juatia, iturri artako ura edatia, eta Lurdesko gauzen eta gertaeren gañian itz egitia». Etzegon gauza gaizki pensatua.

Rulan (Rouland) zeritzaion korte-gizon ark, naiz elizako gauzetarako fedegabia izan, sinistu zuen kartetan irakurri zuen guzia; eta eskribitu zion Obispo jaunari, kartetan irakurri zituen gezur guziak jarriaz, eta eskatuaz azkenian debekatu zitzala Masabiellko gauza guziak.

Au zen Rulanek nai zukiana, orrela beti Eliz Ama Santa azpiratua eta indarrrik gabe gelditu zeiyen; biño, naiz ministrua izan kortian eta ez alere umilla, etzuen nai zuena egin, ez ark eta ez Massy eta Jakometek ere.

Lurdesko gauzen esamiñaren gañian bere ordena edo agintia emantta beriala, artu zuen Obispo jaunak ministruaren karta. Zer pensatu ote zuen bere artian, ainbeste gezur eta lotsagabekeri ministro baten kartan irakurrita? Berialaxe erantzun zion Rulani, karta luze batian gauzak ziran bezela jarriaz, gezurrak egiarekin aienatuaz, eta ederkierakutsiaz nola

(naiz ministrua izan), jendia ederki engañatzen saiatzen zen; zergatik etzen Laurenze jauna egia esateko beldurrik zuen gizona. Baita ere esaten zizkan Massy, Jakometek, alkatiak eta gañerako buruzariak Lurdesen egin zituzten burutaziokeriak, eta nola jendia naiko minberetua zegoen; eta azkenian jartzen zion nola ark, askoren eskaerai begiratuaz, bere ordena eman zuen, eta ezin zezakiala eskatzen ziona egin. Ministruak etzion berriz eskribitu; obia zen lenagore eskribitu epazuen.

Ekusirik gaiztuak, Obispo jaunak bildu zituen jakintsu aiek gauzak ontzat ematen bazituzten, galduak gelditzen ziralta, bazter guzietan periodikuen bitartez izugarritzko eskamilla eta zalaparta ateratzen asi ziran. Eta ez bakarrik Lurdes aldian, baizik baita Parisen ere eta gañerako Frantziko aieketan, eta Alemanian, Ingalaterran, Italian eta beste asko lekutan.

Egiten zutena zen, berebizko gezurrak eta lotsagabekeriak esan, orrela Lurdesko gauzen sona gaiztua egiaren fama biño lenago zabaldu zeiyen. Batez ere itz egiten zuten Laurenze Jaunaren eta berak bildu zituen jakintsuen kontra, zergatik laixter ezagutu zuten aiek ziralta aien etsairik gogorrenak. Biño, periodiko on askore egiaren alde atera ziran, gaiztoen periodikuakin Obispo jaunak Rulanen kartakin egin zuena egiñaz; eta etzen egiarentzat kalte aundirik izandu, zergatik eskamilla onen bitartez Lurdesen gertatutako gauzen berri bestela biño askoz geiagok jakindu baitzuten.

Nola aieka guzietan eskamilla aundia atera baitzen, jakindu zuen Napoleon irugarrenak, Frantziko Enperadoriak ere Lurdesen zer gertatzen zen. Denbora ontan Biarritzen bizi zen, uda partia zelako; eta egun batian juan ziran berarengana Arzobispo jaun bat eta lengo denboretan Diputadua izandu zen beste gizon bat. Entzun zituen oon aotik ere Lurdesko gertaerak, eta baita ere zer lotsagabekeri egin zituzten jendiarekin eta Masabiellko inguruan Massy, Jakomet eta aien antzekuak; pranko aserretua ain gaizki portatu ziralako, berialaxe abisatu zion Massyri telegrafoz kendu-azi zitzala segituan Masabiellko esola, ol eta beste traba guziak.

Estu aski geldituko zen Massy jauna abisu au artu zuenian; zergatik, alde batetik Enperadoriaren itzak zorrotzak ziran, eta beste aldetik aundia zen beraren arrokeria, eta beragatik baita jendiak parra egingo ziolako beldurrare. Etzekien zer egin; eta lenbiziko egunetan ixilik egondu zen, ezer agindu ezpazioten bezela. Biño jakindurik Enperadoriak Massy etzuela beraren agindua egin, birali zion beste abiso bat oraindik zorrotzagua.

Orduan bai Massyri beldurra sartu zitzaion ezurretaraño; eta ekusirik, agintzen zitzaiona egiten ezpazuen, agintaritzta eta berak zakartzien pezetak galdu biar dituela, esan zion Jakometi «kendu zitzala Masabiellko soldadu ta xandarmak»; biño gañerako gauzak zeuden bezela utzi zituen, au guzia lotsa txikiagua izan zeiyen egiñaz.

Gauzak onela ziarduela, etorri zen Lurdesara korteko gizon bat; eta Massyk, guzia daldaizan gizon onek Enperadoriari Masabiellko itxitura lenago bezela zegola esango ziolako beldurraz, deitu zion alkatiari eta agindu zion «kendu zitzala aguri aguro Masabiellko esola ta traba guziak». Orra bere burutazio lotsagabiengatik zenbat estutasun pasa zituen gizon fedegabe onek; orrelaxe gelditzen dira onelakuak, lengo bertsolariak ziona,

«Merezitako paguak
arrapatuta galduak».

Alkatiak bando bat eman zuen esanaz, kenduko zuela Masabiellko itxitura, eta juan zitekiala nai zuen guzia errezatzera eta miñez zeudenentzat ura eramatera. Noizbait biarta bada, garbitu zuten Masabiellko bidia eta ingurua. Pensa zenbategia izango zen jendiaren atsegiña.

Juan ziran, bandua entzunta beriala, berebizikuak oraindik esolak kendu biño lenago Ama Birjiñari biotzez agur egitera, jarro eta beste ontzi asko ura eramateko eskuetan zermazkitela. Nork esan beren poz eta alaitasuna? Nork, nolako deboziarekin errezatzen zuten Errosario santua? Arrazoi zuten.

BIGARREN IRAKURGAIAREN IRUGARREN SALLA

*Obispo jaunak, jakintsuen adituta onduan,
Lurdesko gauzen gañian zer esan zuen.*

Gauzak obekiago jakin zitzaten beren begiak ekusita, Obispo jaunak bildu zituen jakintsu aiek etorri ziran Lurdesara Azaruaren amazapian. Deitu zioten Bernardatxori; eta agindurik kontatu zezala Masabiellen gertatu zitzaion guzia, gezurrik gabe eta gauzak ziran biño larriaguak egin gabe, ark lenbiziko gertaeratatik azkenekoetaraño dena kontatu zuen, emen jarri dudatan eran.

Ainbeste gizonen artian bakarrik arkitu bazen ere, etzen batere izutu bernardatxo; aundia zen denbora berian beraren arrokeri gabetasunare. Jakintsu aiek eskribitu zuten nexkak esan zien guzia, eta gero juan ziran Masabiellara, beren begiak gertaera aien lekua ekustera. Ekusi zituzten jendiak egin zituen bidiak, iturria eta beraren inguruko lanak. Galdetu zioten inguruko jendiai, ia lenago iturrik bazen leku artan; iturri berri ura nola sortu zen, eta beste onelako asko galdera, beti dena eskribituaz.

Gero asi ziran, milagroztatu ziran, eta beren mediku eta etseko ta beste ezagunai deitzen, milagruak jakiteko. Agintzen zioten guziak, juramentua lenbizi egiñaz, esan zezatela galdetzen zitzaientenia garbi eta gezurrik gabe. Ekusten zuten zertan zegoen aiek milagrotzat zeukaten sendatzia; esaten zuten gero ortarako eraman zituzten medikuak, milagrorik bazen edo ez sendatze artan; eta azkenian guzia eskribituta biraltzen zioten Obispo jaunari. Ontan pasa zituzten jakintsu ook illabete batzuek lana galanki egiñaz, gauzak erabakita garbitzen.

Eunka ziran, ziotenez, milagroztatu zuten; eta orrengatik etzuten guziak esamiñatzeko betarik, ez eta biarrik ere; zergatik aski zen bat edo beste Jaungoikuak ortarako bakarrik emantako laguntzaz egiña zela probatzia, an Ama Birjiñaren eskua zebillela jakiteko.

Iru mordoskatara berexi zituzten milagroztatu zuten sendatze ok. Lenbizikorako utzi zituzten, nola edo ala milagrorik gabe gertatu zitezkiegak; bigarrenerako, jakintsuen ustez milagrorik gabe ezin gertatu zitezkiegak; irugarrenerako, nai ta nai ez milagroztatu ziranak.

Sei izandu ziran lenbiziko mordoskarako; bederatzi, bigarrenerako; eta amabost, irugarrenerako. Arrituak gelditu ziran jakintsuak eta berekin

eraman zituzten medikuak, zeñen aguro eta zeñen ongi sendatu ziran ekusiaz ainbeste persona, geienak diru asko lenago medikuetan banatu zituztenak, eta aientzat gizonen artian erremediorik etzela ongi zekitenak; arriturik gelditu ziran, lenago urik etzen lekuan iturri berri aundi eta eder bat ekusirik, eta batez ere jakiñik ur ark berez etzuela ezer ere sendatzeko birtuterik, eta naiz edanta eta naiz berarekin garbituaz ainbeste lagun sendatu zituela. Nork egin zitzakien gauza ook, Ama Birjiñak ezpada?

Ekusi eta irakurri zituen zentzutasun aundiarekin Obispo jaunak gauza ok guziak, eta egi egiaz ezagutu zuen Jaungoikuak nai eta nai ez Ama Birjiñaren bitartez egin zituela. Alaz guziaz ere, gero denborarekin lotsarik etorri ez zezaion denak engañatu ziralako, beste iru urtian ezer esan gabe itxedon zuen; eta bildurik berriz iru urteren buruan jakintsuak, eta ekusirik etzela ezertxore aiek lenbizi eskribitu zutenen kontra gertatu eta milagruak egiazkuak zirala, azkenian Obispo jaunak, Jaungoikuaren eta Eliza Ama Santaren izenian, eskribitu eta moldetegira eman zuen eskritura luze eta eder bat. Ara emen gauzik jakingarrienak:

«Beltran Sebero Laurenze, Jaungoikuaren errukiz eta Aita Santuaren aginduz terbesko Obispuak,

»Bere mendeko eliz-gizon eta kristauai osasuna eta Jesukristoren bendizua.

»Denbora guzietan, nere laguntzalle eta anai biotzekuak, jardun dute zerutarrek lurtekuakin era miragarrian. Badakigu nola munduaren asieran agertu zitzaizen gure gurasuak gure Jaun eta Jaungoikua paradisuan, egin zuten pekatuaren merezia emateko. Geruago itz egiten zien Patriarka eta Profetai, eta askotan Eskriturako libro santuak ez dute Jaungoikua noiz eta nola agertu zitzaizen besterik esaten.

»Etziran aitu Lege zarrarian Jaungoikuak gizonai egiten zizten mesede ook, bada Lege zarrarian biño geiago egin dizte Lege berrian.

»Elizaren lenbiziko urtietan, ainbeste milla ta milloi martirik Jesukristorengatik beren bizia eman zuten denbora gogor aietan, Jaungoikua eta bere aingeruak askotan agertzen ziran, batzuetan tormen-tuetan zeudenak indartzeko, bestietan iltzen ziranak zerura eramateko eta gero gertatu biar zuten gauzak jakin-arazteko. Era artan Jaungoikuak maite zituen, mundu onetan iñork ekusi ezin zituenak.

»Etziran zerutarren agertziak oraindik ere bukatu; ala dio edozein lekutan istoriak.

»Agertze ootatik geienak, arrigarrienak eta mundutarrentzat obie-nak, Ama Birjiñarenak izandu dira. Zuazte kristauak bizi diran lekutara, eta non nai Ama Birjiñari konsagratutako elizak arkituko dituzute; eta eliz

oietatik geienak, denboran batian leku artan zeruetako Erregiña agertu zelako egiñak dira. Badugu guk ere gure mendian eliz oietatik bat, orain laureun urte ardi-zai zegon nexka bati Ama Birjiña agertu zitzaion lekuan egiña. Nork esan zenbat milla persona sartzen diran urtiaren buruan eliz artan?

»Biño, eman zaizkagun Jaunari eskerrak, zergatik oraindaño egin dizkigun biño aundiagoko mesede bat egiten digu denbora ontan. Beste eliza bat emen gure artian eskatzen digu Jaungoikuak Ama Birjiñaren gloriarako. Eta, zeñen bitartez egiten digu Jaungoikuak mesede au? Munduaren iritzian personik ezerezenaren bitartez, Bernardatxo Subiru, amalau urteko Lurdesko nexka biartsu baten bitartez».

(Emen jartzen ditu Obispo jaunak Ama Birjiñaren agertziak; biño, ez dago lenago asieran ekusi jaunak emen berriz ekusi biarrik, eta gua-zen aurrera).

«Au kontatu du bernardatxok bi aldiz, nik ontarako bildu ditudan jakintsuen aurrian.

»Nexka onek dio bada *Pekatuaren kentsurik gabe sortua* izena duen emakume bat ekusi duela, eta emakume orrek itz egin diola; emakume ori bes-tek ez du ekusi, ez eta berak esan duena entzun ere; orrengatik beste mundukoren bat dirudi. Zer esan biar dugu gauza oon gañian?

»Badakizute, anai maitiak, Eliz Ama Santa kontuz ibiltzen dela onlako gertaeretan; eta seguru dagonian bakarrik esaten duela, Jaungoikuak egiten dituela eta ez diabruak. Jatorrizko pekatua ezkeroz, edozein engañatu litete gauz ootan; zergatik gutxi gorabera onlako gauzak diabruak ere egin litzake. Nork ez daki askotan zerukoan itxuran agertu dela Luzifer, orrela aixago jendia engañatziagatik? Orrengatik esaten digu San Juan Ebanjelariak, ez sinisteko nolanai beste mundukuak esten dizkiguten gauzak, aztarnatu gabe lenago nork esaten dizkigun.

»Nik, anai maitiak, esamiñatu ditut Lurdesko gertaerak; badakit juan diran urte otan Masabiellen gertatu den guzia; eta ontarako bildu nituen jakintsuak ere dena esamiñatu dute. Nik bada uste dut agertu den emakume ori, Ama Birjiña, Zeruetako Erregiña, dela.

»Bi eratakuak dira, sinisten duguna sinisteko ditugun arrazoiak; batzuek dira, bernardatxok esan duenetik beren indarra dakartenak; bestiak, gertatu diran milagrozkotzat sendatziatik sortzen diranak.

»Ezin lezake iñork esan Bernardatxok engañatzen gaituela, zergatik ortarako onegia da nexka ori. Beste guziak arrituak Lurdesko gertaeren gañian izketan badaude ere, ark (iñork ezpadio ezer galdetzen) ez du itzik ere esaten. Zerbaiz galdetzen diotengan, ez du galdetzen diotena besterik

erantzuten; eta au, garbi, izurik eta arrokeriaren antzik ere gabe. galdera eta pruebatan estutu badute ere, ez da bein ere izutu; ez du beretzat ez dirurik eta ez beste eskañi zaizkan ezer ere artu. Aldi askotan eta era askotara galdetu badiote ere, beti gauzak berak eta modu berian esaten ditu. Ez dirudi bada bernardatxok gezurrik esaten duela; Relijiuaren etsaiak berak ala uste dute.

»Biño esan lezake bat edo batek, Bernardatxok inor engañatzen ezpadure, bera engañatu litekiala; eta orduan gu ere, ark diona sinistuaz, berak engañatzen baginu bezela engañatzen baginu bezela engañatzen gerala. Ez da orrelakorik ere; edozeñek ezagutu lezake bernardatxok esatuen gauzetatik, nexka onen burua ez dagola nastua eta ongi pensatzen duela. Ez begietan, ez belarrietan eta ez beste sentiduetan, ez du okerrik. Gañera errespetu aundia die Elizako ta Relijiuaren gauzai; ez dago beraz bernardatxo orrelako gauzak sortzeko. Ama Birjiña ekusi du emezortzi aldiz; lenbizikuan, ark gutxiena uste zuenian; eta bi aldiz, ark ekusi nai bazuen ere etzuen ekusi, agertu etzitzaiolako. Ama Birjiña agertzen zitzaionian, arpegiko koloria mudatzen zitzaion; leku batera begiratzen zuen eta gañerakuan biño zorrotzago; lenago ekusten etzuen zerbait ekusten zuen, lenago aditu etzuen zerbait aditzen zuen; ez da beraz bernardatxore engañatzen.

»Bernardatxok esan duena sinisgarriagua egiten da milagruakin. Sagar bat indarrian dagon edo ez ematen duenetik ezagutzen den bezela, guk ere esan genezake egia dela Bernardatxok diona, zergatik ona da ark esaten duenetik sortu dena, da esatia gertatu diran milagruak egiazkuak dira.

»Masabiellen Ama Birjiña agertu bezin laister, zabaldu zen berri au bazter guzietara; eta beriala eunka ta millaka personak, beren etxiak eta zelayak utzirik, bildu ziran arkaitz bedeinkatuaren aurrian. Belaunikatzen ziran guziak, eta bernardatxok begiakin ekusten zuena, fediarekin ekusirik, guziak beti Ama Birjiñari errezatzen zioten.

»Ama Birjiña ez da orain agertzen, biño ez da masabiellen jendia gutxitu. berebizikuak datoz, nola aldetik ala urrutitik; an biltzen dira zarrak eta gaztiak, biartsuak eta aberatsak, gizasemiak eta emakumiak. Zer dakartzi onenbeste lagun arkaitz onen aurrera? A, fede bizi batek! Ama Birjiñari bere laguntza eskatzera datoz guziak. Aski da bein bakarrian ook leku artan errezatzen ekustia, an beste mundukoren bat badela sinisteko. Kristau onen fedia pizkortu da; oztuak zeudenak Relijioko gauzetan, berotu dira; pekatu zarretan bizi ziradenak, Ama Birjiña Lurdeskuaren

bitartez atera dira pekatuaren leizetik. Nork egin litzake gauza ook guziak, Jaungoikuak ezpada? Orduan, egia da Ama Birjiña Lurdesen agertu dela. Relijiuaren etsaiak berak ala uste dute. Biño esan lezake bat edo batek, Bernardatxok inor engañatzen ezpadure, bera engañatu litekiala; eta orduan gu ere, ark diona sinistuaz, bera Masabiellen Ama Birjiña agertu bezin laister, zabaldu zen berri au bazter guzietara; eta beriala eunka ta millaka personak, beren etxiak eta zelayak utzirik, bildu ziran arkaitz bed.

»Gorputzeko osasunari dagokizkion milagroetara baguaz berriz, zer esango dugu?».

(Emen jartzen du Obispo jaunak iturri berria nola sortu zen; ez dago berriz esan biarrik).

«Juan ziran iturrira miñez zeuden asko, eta ez alperrik; bada geienak txarraldi guzietatik sendatu ziran. Zabaldu zen sendatze oon berria alderdi guzietara, eta urruti bizi ziralako eriak ezin eramán zituztenak Lurdesara, iturriko ur santua eskatzen zuten. Zenbat famili poz eta atsegiñaz bete ote ziran! Galdetuko bagenie berai, zer deritzaten Lurdesko uraren gañian, a, zeñen aguro esango luteken, Jaungoikuak ur ari edozein biarrez bat-batian sendatzeko birtutia eman diola!

»Ezin genitzake kontatu milagro guziak; biño bai esan biar dugu, Lurdesko urak asko eta asko eri, medikuak erremedio gabe utziak, miñaren arrastorik utzi gabe sendatu dituela. Ur orrek ez du berez, jakintsuak diotenez, sendatzeko kalidaderik; asko sendatu dira bat-batetan; beste asko pixkaban pixkaban; asko sendatu dira edanta; beste asko garbituta. Gañera sendatze ook seguruak dira. Zer gertatzen da bada men? Nork sendatzen du jendia?»

»Gertatzen diran sendatze ok, beste munduko emakume orren agertzia ezkeroz eta bera bitarteko dela gertatu dira; orduan emakume ori zerukua da; zerutik datozenak ez dute gezurrik esaten, eta emakume orrek esan du, Ama Birjiña dela; orduan bera da. Esan dezagun beraz guziok atsegin aundiarekin: *Digitus Dei est hic!* Jaungoikuak egin ditu Lurdesen gertatu diran gauzak!

»Nork ez du ekusten gertaera ook guzietan Jaungoikua dabillega? Milla ta zortzireun da berrogei ta amalaugarren urtian jarri zuen Aita Santu Pio bederatzigarrenak fedeko gauzen artian, Ama Birjiñak jatorrizko pekatu izandu etzuela; eta andik lau urte biño lenago Ama Birjiñak berak agertuta esan zuen: *Ni naiz jatorrizko pekatu gabe sortua.* Jaungoikuak gertaera onekin Pio Santuak egin zuena ontzat eman nai izandu zuela dirudi.

»Eta, non dago Ama Birjiña eskatzen duen eliz orren leku ori? Emen, gure mendien artian, orrenbeste alde guzietatik biltzen den leku ontan. Ez du onek esan nai, Ama Birjiñak bere aurrian jende asko ekusi nai duela?

»Lurdestarrak, poztu zaitezte! Or, zuen artian zeruko Erregiñak bere oñak jarri ditu; or, zuen artian eliz aundi bat ekusi nai du, guziaz ezin kontatu ala mesede egiteko. Eman zaizkazute berari eskerrak; eta ark zuen Ama izan nai duen ezkerro, izan zaitezte zuek beraren seme leialak. Ezagutu dugu, Ama Birjiñak gorputzak bezela animak ere sendatzen eta aberasten dizkizutela; bada aundia izandu da zuen fedia eta ustia. Kontentu gaude, gobernuko agintarien kontra altxa gabe pakian egondu zeraztelako ere.

»Zabaldu zazute zeren biotza, beste gañerako gure mendeko kristau guziaz ere, bada zuentzat ere zorientasun berri bat atera dijua; zuek ere Ama birjiñaren mesediak artu biar dituzute; eskatu emendik aurrera Ama Birjiña Lurdeskuari zeren biartasunetarako laguntza. Guziaz Ama Birjiñaren mantupian gaude; mantu onen azpitik ateratzen ezpagera, guretzat da zerua.

»Orain bada,

- »gure eliz-gizon, kanonigo eta Katedraleko Kabilduarekin itz eginta,
- »Jaungoikuaren laguntza eskatuta onduan,
- »gauz ootarako Aita Santu Benedikto amalaugarrenak eskribitu zuena irakurritakuan,
- »ekusirik jakintsuak ontzat eman dituztela Lurdesko gertaerak;
- »irakurririk medikuak sendatzien gañian eskribitu dutena;
- »konsideraturik Lurdesen nai eta nai ez beste munduko norbait azaldu dela;
- »konsideraturik Lurdesen agertu den persona ori Jaungoikuaren partetik datorrela;
- »konsideraturik Lurdesara datozen jende guziaz guk uste duguna uste dutela,
- »gure iritzia eskatu duten orrenbeste jenderi merezi duten bezela atsegin ematiagatik,
- »beste Obispo eta persona sonatu askok ere au bera eskatu digutela-
- ko,
- »Espiritu Santuaren argitasuna eta Ama Birjiñaren laguntza eskatuta onduan,

»Esan dut eta esaten dut

»Maria jatorrizko pekaturik gabe sortua, Jaungoikuaren Ama, agertu zaiola Bernardatxo Subiruri milla ta zortzireun da berrogei ta emezortzi-garren urteko otsaillaren amaikan eta urrengo egunetan emezortzi bider, Masabiellko arkaitzian, Lurdesko onduan; Ama Birjiñaren agertze au egiazkoa dela, eta ongi egiten dutela kristauak ala dela sinistian. Alaz guziaz ere, Aita Santuak besterik esango baluke, au guzia gezurtzat ematen dudala.

»Gure mendeko elizetan Ama Birjiña Lurdeskuari eliz-jaiak egin litzaizkekel; biño nere beimenik gabe ezin litekiala zabaldu ez librorik, ez oraziorik eta ez beste gauzik Ama Birjiña Lurdeskuaren gañian.

»Ama Birjiñak eskatzen duen eran, eliza bat Masabiellko arkaitzian egin nai dugula. Eliza egin biar den lekua nola aldapa aundikua eta txarra baiten, eliz au asko kostako da; eta orrengatik eskatzen diogu gure mendeko eliz-gizon eta beste kristau guziaz eta Frantziko eta Ama Birjiña maite duten leku guzietako jendiai, al dutenakin lagundu dezaigutela.

»Gure aginte edo ordena au irakurriko da artzen den egunetik lenbiko igandian, gure mendeko eliza, kapilla, seminario, kolejio eta ospital guzietan.

»Tarbesen emana, gure obispo-etxian, nere firma ta selluarekin eta sekretariuaren firmarekin, milla ta zortzireun da irurogeita bigarren urteko ilbeltzaren emezortzian.

Bertran Sebero, *Tarbesko Obispuak*.

Eta beraren aginduz

Furkade (Fourkade) *Kanonigo-Sekretariuak*.

BIGARREN IRAKURGAIAREN LAUGARREN SALLA

*Masabiellko obrak eta mudantzak;
Peyramale eta bernardatxoren gañian
azkeneko aldiz itz bi.*

Nork esan zenbatakua izandu zen jendiaren poza ta atsegiña, Obispo jaunaren itzak bakoitzak bere erriko pulpitorik entzun zituenian? Etxian eta kanpian, plazan eta mendian etzen besteren gañian itz egiten.

Obispo jaunak erosi zituen Elizaren izenian Masabiellko arkaitza ta inguruko lurrak; eman zuen kortian gauz oon kontua zuen gizon ark ere, eliza egiteko bere baimena, eta berialaxe ekin zion jendiak lanari.

Lurdesko inguruak amar amabi urtian lengo antz guzia galdu zuten, edertasun eta deboziozko jantzi berri bat jantziat. Nork esan zer den orain Lurdes, zenbat lan egin den, zenbat limosna jendiak eman duen, zenbat negar-malko Ama Birjiñaren aurrian ixuri diran, zenbat milagro egin diran? Nik ez dut ontarako itzik, ez eta bestek ere. Lenago auntzak eta pixtiak besterik ibiltzen etziran lekuan, bi eliza, bat bestaren gañian egiñak daude, oso ederrak eta ikusgarriak. Ama Birjiña agertu zen lekuan, bera añeko eta beraren antzik aundieneko imajiñ bat jarria dago; geroxia-go esango dut nola jarri zuten. Aurrian burni-makillazko itxitura bat egin diote, jendia geiegi alderatu ez deiyen. Ama Birjiñaren aurrian urrezko lanpara bat jarri zuten; eta aldamenian, muleta, bakulu edo urgunen maki-llak eta beste orrelako gauzak eunka ta millaka daude.

Iturriko ura kañu aundi batzuetarik ateratzen da itxituraren bazte-rrian; gañera alde aldian egin zuten etxe txiki bat, gaizki daudenak an iñork ekusi gabe urian garbitu ditezen. Errekako ura alde batera botata, jendia ibiltzeko zabaldoi aundi bat antolatu zuten, zumar eder eta lertxunak or emen sarturik. Kamio eta bide zabal eta egokiak alde guzietan; loretegi ikusgarriak non nai; etxe berriak bazter guztietan; itz batian, Lurdesek ez dirudi lengua; Lurdes zeruaren irudi txiki bat da, batez ere deboziua daramazkien jendez dena betetzen denian.

Eta au guzia jendiak Ama Birjiñaren amorioz eman duen diruarekin egin da, eta egunero geiago eta geiago egiten da; urte gutxian bi milloiepeza biño geiago kastatu ziran; nork daki onezkero zenbat eman den, eta inguru aiek Ama Birjiñaren onran edertzeko zenbat sartu den?

Gauza ook guziak bere iritzira zuzentzen zituena eta guzien gidaria ta kontuduna, Ama Birjiñak berak ontarako autu zuen gizon sonatu ura zen, Lurdesko Parrokua. Ezagutu zuen ezkeroz Jaungoikuak zer eskatzen zion, etzion bere buruari zeuretako Erregiñarentzat gauza aiek guziak egin artian pakian utzi. Egun guzian lanian, egun guzian guzien aurrian, egun guzian gauza berriak pensatzen; egundaño aspertzen eta nekatzen etzela zirudien. «Noiz ekusiko ote ditut, esaten zuen bere artian, noiz ekusiko ote ditut lan ook guziak bukatuak? Orduantxe bai nere anima Jaungoikuari pozez emango diodala! Orduantxe bai Ebanjelioko Simeonekin batian *nunc dimittis* esanaz, nere begiak pozez betiko itxiko ditudala!».

Eta, zer egiten zuen denbora artan bernardatxok? Lenago bezin biartsu, Bernardatxok etxian ziarduen, urtietan bezela animako guzetan ere aurreratuz. Masabiell aldi jenderik gutxiena zebillen denboran, antxe juaten zen ixil ixilik Ama Birjiña ainbeste aldiz agertu zitzaion lekura errezatza; iñork ez ekustia, iñork ez artzaz galdetzia nai zuen; eta au da aren anima aberasten zijualako siñalerik onena. Gauza bat bakarrik desiatzen zuen Parroko jaunak bezela, Eliz Ama Santak Ama Birjiñaren izenian, prozesio edo beste puntzioren baten bitartez, obra berrien jabe egin biar zuen eguna. Jendiak lana egin zuen, eta noizbait biar ta etorri zen egun aurre.

Milla ta zortzireun da irurogei ta laugarren urteko apirillaren laua zen, Ama Birjiñaren agertzetik sei urtera. Egualdia ederra zegoen; alde guzietatik jendia zetorren; kanpana guziak Lurdesen jiraka zebiltzan; torriak banderaz edertuak, balkoi guziak jantziak zeuden; zerua lurrera etorri zela zirudien.

Atera zen jendia prozesiuan erriko eliza aunditik. Biño, zenbat ziran? lau milla, amar milla, amabost milla? Oraindik geiago. Ogei milla, ogei ta amar milla, berrogei milla? Oraindik ere geiago; iya irurogei milla.

Aurrian, zaldizko gerra-gizonak ederki jantziak zijuzten; oien ondoren, jendia bi endanetan noizian bein kantatuaz; gero, asko relijioso eta relijiosa; azkenian, Obispo jauna, bere Katedraleko kanonigoz eta laurreun apaizez inguratua, guziak aldarerako bezela jantziak. Zer izango zen ainbeste jende, ainbesteko deboziuarekin egun eder artan ekustia, pensatze utsarekin negar malkuak begietara badatoz orain? Masabiellara juan ziran; arroka santu aiek bedeinkatu zituzten, baita Ama Birjiñaren marmol txurizko imajiñ eder bat bera agertu zen lekuan jarrire.

Eta, zer zioten Bernardatxok eta Parrokuak? Parrokua ta bernardatxo etzijuazten prozesiuan; etzituzten aditu predikadoriak egun artan aien

gañian esan zituzten itz ederrak; Parroko jauna ta bernardatxo oyan zeuden biak miñez. Nola nexka ta beraren etxeak oso biartsuak baitziran, eta egundaño ardit bat artu nai izandu ezpaizuten iñorengandik, Bernardatxok ospitalera juan biar izandu duen, eta an egondu zen puskatxo batian.

Sendatu ziran biak, eta Parroko jaunak Masabiellko obreetan lenago bezela jardun zuen. Bernardatxok etzuen geiago Ama Birjiña ekusi, eta bere etxian bizitu zen bere gurasoekin batian oraindik urte batzuetan. Aundia izandu zen Ama Birjiñak bere animaren gauzetarako eman zion argitasuna; aspertua zegon munduan eta munduko bizi-moduaz, batez ere jendiak bein ere pakian uzten etziolako Masabiellko gauzen gañian galdeka. Ixil ixilik Jaungoikuaren serbiziuan bizitzeko zalia zeukan, eta ala, Karidadeko monjetan sartu zen. Zorioneko emakumia! Oraindik ezta urte asko il zela, iñolaz ere zeruan goi askora juateko.

IRUGARREN IRAKURGAIAREN LENBIZIKO SALLA

Ama Birjiñaren koronaziua.

Laugauza gelditzen dira emendik aurrerakoetan jakingarrienak, eta oiekin egingo dut irugarren eta azkenengo irakurgai au; dira, Ama Birjiñaren koronaziua, peregrinaziua, medikuen billera eta milagruak. Asi gaitezen lenbizikotik.

Ama Birjiñaren koronaziua! Ai, zeñen egun goguangarria den Frantzi guzian eta batez ere Lurdesen Ama Birjiñaren koronazioko eguna! Gauzak aurretik ederki prestatuak zeuden, eta mundu guzia Lurdesara begira bezela zegon. Astelena zen, milla zortzireun da irurogei ta amasaeigarrengo uztaren irugarrena; goiz artan bertan, lenago etorri ziranaz gañera, amazazpi peregrinazio aundi allegatu ziran.

Atera zen bada jendia Obispo-etxetik Masabiell aldera; an musika-soñurik ederrenak; an Ama Birjiñari biotz biotzetikako kantaerak. Bazijuan, bazijuan jendia; biño mundu guzia Lurdesen zela zirudien, ain luzia zen prozesiua. Masabiellen bidiak, soruak, zelaia, mendiak, dena bete zuten.

Bere denboran asi zen meza nagusia, pontifikala deritzaiona, beste askoren artian iru milla apaizek kantatzen zutela. A, zeñen gauza ikusgarria izango zen ura! Eliza, mundu guzia; eliz-gaña, zerua; aldaría, kanpua; pekatuen barkamenerako eskaintzen den Sakrifiziua, zeru-lurren artian; eguzkia, odeiak, basoetako txoriak, eta lurreko pixtiak meza entzuten.

Biño guazen koronaziora. Ama Birjiñaren estatua edo iduri berri bat jarria zegon ordurako bere lekuan; guziak ixil ixilik begira zeuden. Altxaturik bada Meglia jauna, zeña Aita Santuak biraldu baitzuen ontaroko bere lekuan eta izenian, artzen du bere eskuetan koroia eta jartzen dio buruan Ama Birjiñari. Nork esan zer pasa zen orduan inguru artan? Orduan musikak, orduan kantuak, orduan guzien eju eta diadarrak bete zituzten bat-batian zeru-lurrak. Biño ezten au bakarrik: bada denbora berian, errearen beste aldian trena bat azaldu zen guzien aurrian, dena peregrinoz betia. Aiek diadarrak eta keñuak pañueluakin! Ura jendiaren atsegiña alde batetik eta bestetik! A nolako begiakin ekusiko zituen Aam Birjiñak gauza ook zerutik, baldin eta zeruan bazegon, eta ez lurrian bere irudiaren inguruan! Zer graziak eta mesediak ixuriko zituen guzien bio-

tzetan egun artan! Atsegin dugu, Ama maitia, atsegin dugu guziak zure atsegiñaz; eta emendik egiten dugu desiuaren bitartez an izandu bagiña guk ere egingo genuena; zuk ere arren egin zazu gugatik orain gure animetan an izandu bagiña egingo zenuena.

Eun milla izandu ziran bildu ziran personak; ogei ta amabost, Arzobispo, Obispo eta gañerako eliz-nagusiak; iru milla apaizak. Koroia urrezkua da, arri baliosoz edertua; ogei ta bost milla pezeta balio ditu.

IRUGARREN IRAKURGAIAREN BIGARREN SALLA

Peregrinaziuak.

Peregrinaziuak beren asiera Ama Birjiñaren agertziakin batian izandu zuten, bada berialaxe asi zen jendia biltzen batetik eta bestetik; eta Lurdesko gertaeren sona zabaltzen zen adiñian jua ziran peregrinaziuak ere geitzen eta azitzen. Lenbizi inguruko jendia bakarrik juaten zen, egun-sentian aterata eguartian beren errezuak Ama Birjiñari egiteko: gero pixkaban pixkaban Departamentu guzitik etortzen asi ziran; azkenian Frantzi guzitik eta munduaren alderdirik banatuenetatik.

Batzuetan gizasemiak bakarrik biltzen dira; bestietan, edozein klase-tako jendiak. Jende geiago bildu deiyen eta biartsuak ere jua ditezen, peregrinaziua giatzen dutenak trena bat edo beste beren kontura artzen dituzte, eta orrela billeteak bestela biño merkiago ateratzen dira.

Frantzian urtero peregrinazio bat, *nazionala* deritzaiona, egiten da nazio guziaren izenian. Ara nola izandu zuen peregrinazio onek bere asiera.

Milla zortzireun da irurogei ta amaikagarren urtian, jua ziran egun batian beste askoren artian bi apaiz Lurdesara; eta oraziuan zeudela elizan, bati burura etorri zitzaion «Frantzi guziarentzat eta frantses guziarentzat gauza oso preobexugarria izango zela, nazio guziaren izenian Lurdesara peregrinazio bat egitia». Galdetu zion bere lagunari zer zirudien; eta onek ere gauza ona izango litzakiela esan zuen.

Esan ta egin: badijuaz beren parajera; itz egiten dute batekin eta bestiekin; Obispo jaunak, Aita Santuak eta guziak ontzat ematen dute, eta biar zena prestatzen asten dira.

Eun milla persona bildu ziran urte beraren Agor-illian, zortzi Obispo eta bi milla apaizekin. Egun goguangarriak, an irago zituzten sei egunak! Zenbat deboziozko negar-malko gozo ixuri ziran egun aietan! Obispo jaunak, asko apaiz eta relijiosok predikatu zuten, jendia penitentzira deituaz; eta jendiak ere sermoiak ongi entzuntako siñaliak eman zituen. Diadarka guziak erreztatzen zuten, nork Frantziarentzat laguntza, bestiak berentarren baten osasuna, beste batzuek norbaiten konbersiua, eta guziak beren pekatuen barkaziua eskatuaz.

Kandelak piztuta prozesio eder bat egin zuten illunabar batian, debozioz errezatuaz; konsagratu zioten Frantzi guzia Ama Birjiñari, onela bakoitza bere etxera biurtuaz.

Biño etziran juan, milagro asko beren begiakin ekusi gabe; oi duen bezela, Ama Birjiñak aren onrarako egin zutena, ongi pagatua utzi nai izandu zien. A, nola sendotu ta pizkortzen den fedia onelako lekuetan! An bai jendiak Ama Birjiñarekin bere amarekin bezela itz egiten duela! An bai gizonak zuzenbidera aixa biurtzen dirala! Eta, nola ez? ez ditu an Jaungoikuak bere graziaren laguntzak animetan, Maiatzian eudi gozua zelaietan bezela, ixurtzen?

Peregrinazio nazionala au Abuztuan egiten da eta guztiz sonatua da leku guzietan; miñez daudenak trena batian aparte eramaten dituzte.

Alaz guziaz ere, peregrinaziorik ederrenak Beljikatik datozenak izaten dira. Ez da iñon, ez eta Frantzian bertan ere, Ama Birjiña Lurdeskuarengana, Beljikan adiña jaiera edo debozio sentitzen.

Ama Birjiña Lurdeskuaren izenian egin dituzten ermitak, parrokiak berak biño geiago dira Beljikan; eta Ama Birjiñare ez da ango jendiaren deboziua ermit aietan ordaindu gabe gelditzen, gero ekusiko dugun bezela.

Badituzte billerak Ama Birjiña Lurdeskuaren izenarekin, baita Lurdesko gauzen gañian noizian bein argitaratzen duten Boletin edo liburu txiki bat ere. Gañera, ango ermitetara maiz aski agiten dituzten peregrinaziuakin ez kontentaturik, urtero lau bider Lurdesara etortzen dira, naiz Lurdes andik berreun leguara egon; eta au da gauzikan ekusgarriena, bada aundiak dira peregrinazio ootarako egiten dituzten prestaera ta lanak.

Miñez daudenak ekartzeko trena berri bat egin zuten; eta trena au bere egokitasunez ontarako, estranjerian premiatu diote. Trenian ospitala jarri zuten, miñez daudenentzat biar diran gauza guziakin; bertan botika, bertan medikuak, bertan apaizak okerragotzen diranai laguntzeko, eta bertan aldaria eguneroko mezakin; eta miñez daudenak beren oyetik meza entzuten dute.

Lurdesara egiten dira peregrinaziuak, egunian biño egunian ugariak dira; milla zortzireun da larogeita zortzigarren urtian, eun da berrogei peregrinazio egin ziran; milla zortzireun da larogeita amaseigarrenian, berreun da ogeita bost.

Modu berian komuniuak ere juan dira geitzen: milla zortzireun da larogeita amaseigarrenian, laureun milla. Sendatziak ere geitu dira; milla zortzireun da larogeita zortzigarren urteko peregrinazio nazionalian, ogei-

ta amar bat milagro z sendatu ziran; milla zortzireun da larogeita amaseigarrenio urtekuan, larogeita emezortzi.

IRUGARREN IRAKURGAIAREN IRUGARREN SALLA

Lurdesko medikuen billeraren gañian

Ekusirik Ama Birjiñaren agertzietatik laister Tarbes-ko Obispo Jaunak, Lurdesen peregrinaziyuetan jende asko biltzen zela konfesatzeko ta komulgatzeko asmuarekin, eta Lurdesko apaizak gutxi zirala ainbeste lagunentzat alako denboretan; bere kontuko egiteko oni zuzenbidea emateko, Lurdesen apaiz batzuek beren legiakin jartzia pensatu zuen, Masabiellara zijuan jendiarentzat.

Ama Birjiñaren eta Relijiuaren onrarako, apaiz ootatik bi milagrorik sonatuenak eskribitzen asi ziran, eta aiek bete zituzten Lurdesko gertaeren gañian an bertan eskribitzen den istoriaren lenbiziko ogei libruak. Mediko batek edo bestek zeukaten Lurdesara zijuazen arien kontua, eta aiek milagruak ere esamiñatzen zituzten.

Biña geruago, ekusirik mediku ook bear adiña etzirala eta istoriyare aiek eskribitzia obia zela, bi gauza ootarako, apaizarenaren antzera, medikuentzat ere billera bat egin zuten; onela apaizen eta medikuen artian milagruak esamiñatzeko tribunal eder bat osatzen zutela.

San Maclu (St. Maclou) zeritzaion bat izandu zen billera au jarri ta zazpi urtian giatu zuena. Beti bertan bizi diran medikuak ez dira asko; biño, nola kanpotik juaten diran guziak esamiñetan parte artu bai lezaketen, ez dira ok jostaketako gauzak izaten.

An juntatzen dira onak eta gaixtuak, kristauak eta jentillak, katolikuak eta erejiak; eta denak nai duten guziya, eta nai duten bezela ekusi eta esan lezateke; an bakar bakarrik, jakinduririk eta arrazoirik gabe itz egitia galerazten da.

Orrengatik dira Lurdesko milagruak, jentillentzat gauzarik arrigarrinenak, erejientzat miñik geiena ematen dienak, eta katolikuentzat egiazko garaitziak eta onrak; bada Lurdesen, gaistuak eta fedegabiak nai duten guzia Relijiuaren kontra esaten dutelarik eta nai dituzten difikultade guziak milagruak ukatzeko jartzen dituztelarik, alaz guziaz ere eunka milagruak urtero ontzat ematen dira.

Milla zortzireun da larogeita amabigarren urtian, eun da ogei mediku exeri ziran milagruak juzgatzeko tribunalian; milla zortzireun da laro-

geita amazpigarrenian, berreun da ogei; andik urteta erdira irureunetaraño allegatu ziran.

Medikuen billerak lenbiziko zazpi urtietan berrogeita amar bat milagro ontzat eman eta eskribitu zituen urte bakoitzian; eun, milla zortzireun da larogei ta amabigarrenian; berreun da ogeita amar, andik bost urtera.

Orain Apirillaren amabostetik Burubillaren amabost artian juntatzen dira medikuak, egunero sei ordu lanian iraguaz; asko milla milagro ontzat eman dituzte, eta millaka ta millaka dituzte esamiñaren zai daudenak ere.

BUKAERA

Uste dut, euskaldunak, eskribitu duanakin Lurdesko gauzen berri naikua badakizutela, eta aski dela au Ama Birjiña Lurdeskuari debozio aundi bat izateko.

Maria txit santari zerbati onra egitiagatik asi nitzan, eta orra bukaerara etorri.

Orain zuek egin biar duzutena da, goguan artu emen irakurri berriz ere liburutxo au; auzokuaire libru onen aditzera eman, aiek ere nai badute erosi dezaten edo beñepeñ zerbait jakin gabe gelditu ez ditezen. Eta luburutxo au eta beste edozein erosteko modurik onena izango litzake, nor bere erriko apaiza jaunen batengana juatia eta berari esatia, ark saltzen diran lekura eskatu ditzan.

Orain bada, gero arte; eta erregutu nigatik Ama Birjiñari, nik ere, naiz euskalerritik urruti bizi, euskaldunengatik erregutu oi diodan bezela, eta zeruan elkar ezagutu dezagula. Amen.

A.M.D.G.